

Міністерство освіти і науки України
Житомирський державний університет імені Івана Франка

ХОРОВИЙ КЛАС

НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК

Житомир – 2019

Рекомендовано до друку Вченою радою Житомирського державного університету імені Івана Франка протокол № 5 від 31 травня 2019 р.

Рецензенти:

Горбенко С.С. - доктор педагогічних наук, професор, заслужений працівник культури України, відмінник освіти України, професор кафедри теорії та методики музичної освіти, хорового співу і диригування факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова.

Чумак В.Т. - Заслужений працівник культури України, викладач диригентсько-хорових дисциплін Житомирського музичного училища ім. В.С. Косенка.

Плотницька О.В. - кандидат педагогічних наук, доцент Житомирського державного університету імені Івана Франка.

Хоровий клас : навчальний посібник / [уклад. І.О. Цюряк, В.К. Федорченко, Н.С. Борисенко] ; – Житомир : Вид-во О.О. Євенок., 2019. – 119 с.

Зміст навчального посібника містить музичний матеріал для виконання хоровими колективами різного складу. Представлено обробки народних пісень, твори класичних та сучасних композиторів. У посібнику розглянуто складові диригентського жесту та схеми диригування до кожного твору. Також посібник містить стислі глосарії хорових та часто вживаних італійських музичних термінів. Навчальний посібник призначений для студентів мистецьких спеціальностей закладів вищої освіти та керівників хорових колективів.

ЗМІСТ

Передмова	5
Вступ	7
Державний гімн України.....	9
Молитва за Україну <i>М. Лисенко, обр. О. Кошиця</i>	11
 Розділ І. Обробки народних пісень і мелодій	
Щедрик <i>Укр. нар. пісня в обр. М. Леонтовича</i>	13
Дударик <i>Укр. нар. пісня в обр. М. Леонтовича</i>	15
Чиє ж то полечко <i>Укр. нар. пісня в обр. А. Кос-Анатольського</i>	19
Прилетіла перепілонька <i>Укр. нар. пісня в обр. Л. Ревуцького</i>	25
Порізала пальчик <i>Закарпатська нар. пісня в обр. О. Бондаренка</i>	27
Що то за предиво <i>Укр. нар. пісня в обр. В. Барвінського</i>	30
Ой у полі два дубки <i>Укр. нар. пісня в обр. О. Некрасова</i>	32
Піють півні <i>Укр. нар. пісня в обр. К. Стеценка</i>	36
Ой, на Івана Купала <i>Укр. нар. пісня в обр. І. Бідака</i>	38
 Розділ ІІ. Класичні твори для різних складів виконавців	
Радуйтеся праведнії <i>М. Березовський</i>	41
Тік-так <i>Орландо Лассо</i>	45
Нехай повні <i>А. Ведель</i>	48
Не отврати лица Твоего <i>А. Ведель</i>	50
 Розділ ІІІ. Твори сучасних композиторів	
Вічний революціонер <i>на слова Івана Франка</i>	54
Богородице, діво, радуйся <i>Я. Яциневич</i>	57
Господи, спаси благочестивыя <i>К. Шведюк</i>	58

Чорний крук <i>К. Данькевич</i>	62
Pie Jesu <i>Ratter</i>	69
Веснянка <i>О. Яковчук</i>	76
Святий Боже <i>В. Кікта</i>	80
Ой мала я мужа <i>Є. Бандуренко-Г. Верета</i>	84
Как тут усидеть <i>Дж. Гершвін</i>	87
Купальська <i>В. Шинкарук, обр. для хору В. Федорченка</i>	96
Многая літа <i>В. Кікта</i>	97
Господи, помилуй нас <i>Т. Петриненко</i>	100
 Хоровий словник	 102

Передмова

Впродовж багатолітньої історії суспільством накопичено величезний досвід для повного розкриття й реалізації людської сутності. Однак кризові явища в різноманітних сферах суспільного життя, які набули особливої гостроти на зламі II та III тисячоліть свідчать про недостатній рівень розвитку суспільної моралі, освітньої філософії та індустріально-технологічної практики. В зв'язку з цим виникає потреба переглянути всю систему знань про світ, людину і суспільство, беручи до уваги новітні досягнення гуманістичної наукової думки.

Однією з основних тенденцій освітньої політики розвинутих країн світу є перетворення знання на основне джерело цінності в інформаційній цивілізації. Сьогоднішній розвиток освіти в Україні обумовлюється наростаючими інтеграційними процесами в Європі, в тому числі впровадженням принципів Болонської конвенції в соціокультурному просторі.

На початку XXI ст. в освіті багатьох країн і України, зокрема, відбувається перехід від класичної системи освіти до нової – особистісно-орієнтованої. В такій освітній системі студент стає не об'єктом, а суб'єктом навчання. Важливими напрямками реалізації цієї освітньої політики вітчизняні є впровадження методів інноваційної і розвиваючої освіти на основі використання перспективних інформаційних технологій.

Формування особистості майбутнього вчителя – багатоскладниковий процес. Один з його важливих аспектів – зв'язок з загальним процесом становлення творчої особистості – спирається на загальновідому виключну роль музичного мистецтва, яке концентрує в собі світ людських цінностей. Спілкування з музичним мистецтвом у закладі вищої освіти стає шляхом пізнання життя, поринанням в великий потік національного духовного досвіду, становленням особистісного сприйняття світу.

Питання диригентської педагогіки набувають особливого змісту в умовах відродження хорової культури, яка в історії національної культури є визначальною традицією. Диригентська діяльність учителя музики виступає складною системою, що обумовлює необхідність вивчення цілого комплексу диригентсько-хорових дисциплін. Його основу складають диригування, хоровий клас, хорознавство та хорова практика у школі. В широкому розумінні керівництво хоровим колективом уявляє собою окрему галузь музикознавства, яка вивчає питання хорового мистецтва у всіх його проявах. В більш вузькому значенні мається на увазі спеціальний навчальний курс, змістом якого є теоретичне узагальнення розвитку хорової творчості, виконавства та педагогіки. У цьому напрямку, надзвичайно важливо, на наш погляд, зберігати і збагачувати багатовікові традиції художнього виховання. Перспективним є оновлення змісту освіти за допомогою сучасних освітніх інформаційних технологій.

У системі професійної підготовки й виховання майбутніх вчителів музики поряд із циклом спеціальних хорових дисциплін і класом диригування, зазначених навчальним планом, заняття в хоровому класі є основним фактором придбання навичок майбутньої професії. Це стрижнева дисципліна в системі професійного універсального виховання майбутнього диригента хору. Заняття в хоровому класі є обов'язковими для студентів протягом навчання, вони найбільше дієво сприяють повному розвитку професійних музичних здібностей студентів – розвитку мелодійного й гармонійного слуху, музичної пам'яті, виробленню й вихованню темпової й метроритмічної культури, навичок ансамблевого музикування. Робота студентів у хоровому класі має основне значення в розумінні основ співочої культури, законів інтонування, дикції, комбінації слова й звуку в хорі. Студенти практично пізнають і здобувають необхідні в професійній діяльності міцні вокальні, хорові й ансамблеві навички.

Поряд із цим робота в хоровому колективі сприяє виробленню в майбутніх керівників загостреного почуття розуміння своєї суспільної значущості, ролі відповідальності перед виконавцями. На заняттях хорового класу студентами вивчається великий і різноманітний репертуар в історично усталеній панoramі світової музичної й, зокрема, хорової культури. Практично пізнаються особливості стилів і епох, закріплюються теоретичні знання по всім іншим спеціальним дисциплінам – сольфеджіо, гармонії, диригуванню, читанню хорових партитур, хороведенню, постановці голосу, історії музики, розширюється загальний кругозір, підвищуються інтелектуальні знання й рівень культури.

Найважливішою складовою частиною навчання студентів у хоровому класі є їхня хормейстерська й диригентська практична робота під безпосереднім контролем керівника хорового колективу й педагога. У ході цих обов'язкових занять виробляються стійкі навички й приймання репетиційної роботи, освоюються методи керування хором, побудови програм, розвивається художній смак і артистизм.

В даній роботі представлено той матеріал, який дає «старт» для опанування настільки складної професії, як диригент хору.

професор С.С. Горбенко

Вступ

Мета представленого навчального посібника полягає у збагаченні майбутнього вчителя музики та керівника хорового колективу різноманітним репертуаром для подальшого досягнення творчого діалогу: вчитель-студент-творчість мистецтва. Підґрунтям цього процесу є: наукові основи педагогічної компетентності, створення умов для формування і розвитку музичних, теоретичних, практичних та інтелектуальних умінь у професійній діяльності керівництва хоровим колективом.

Головні завдання вивчення дисципліни «Хоровий клас»

- Виробити у студентів навички усвідомленого виконання хорових творів.
- Розвинути вокально-хорові, слухові навички, необхідні для роботи з хоровим колективом.
- Виховати смак до кращих зразків хорової творчості різних стилів, жанрів, епох.
- Розвиток професійної музичної культури, знання основ роботи й керування хором, практичне освоєння творів.
- Засвоєння творів різних стилів і епох, жанрової різноманітності. Фундаментальне засвоєння російської та української класичної спадщини й сучасної вітчизняної й закордонної композиторської творчості.
- Придбання досвіду історично усталених методів і школи хорового виконавства в їхній наступності.
- Виховання стійких навичок ансамблевого співу й хорового виконавства.
- Вироблення гострого інтонаційного слуху й темпоритмічного почуття.
- Проведення практики студентів у роботі й керуванні хором, усвідомлення ролі й завдань керівника хорового колективу.
- Розвинути концертну діяльність студентського хору.
- Формування розуміння головного чинника духовної особистості майбутнього вчителя музики - взаємодії інтелектуального потенціалу, високої моральності, чуттєвої сприйнятливості та педагогічної інтуїції.

На заняттях хорового класу студенти опановують методику роботи над хоровими творами, розвивають навички планування й проведення репетицій, удосконалюють прийоми керування хоровим колективом. Цілеспрямованій роботі хорового класу допоможе зв'язок усіх дисциплін хорового циклу, на яких здійснюється більш глибоке індивідуальне навчання вокальної культури, техніки диригування, методики роботи над твором.

Методика викладання предмету передбачає проведення практичних занять, індивідуальну самостійну роботу студентів, яка включає підготовку

та роботу з відео-матеріалом, відвідування та аналіз занять творчих колективів, виконання індивідуальних завдань тощо.

В результаті вивчення дисципліни студент повинен знати:

- специфіку диригентсько-хорової роботи в школах, дитячих освітніх закладах;
- методи пізнання розвитку співочого голосу, диригентсько-хорових навичок, художнього смаку, інтересу, любові до музики;
- закони та механізми диригентсько-хорового мистецтва;
- історію розвитку та сучасні тенденції розвитку хорового напрямку музично-педагогічної освіти.

У процесі вивчення дисципліни студент повинен уміти:

- оперувати різними видами аналізу художніх особливостей мистецьких явищ;
- інтерпретувати твори хорового мистецтва;
- співставляти хорові твори за різноманітними формами, жанрами, стилями;
- писати рецензії на вислови;
- складати схеми аналізу в хорових творах;
- обґрунтовувати свої аналізи та інтерпретації творів;
- інтегрувати знання з різних предметів для розкриття художнього образу у творах для різного складу виконавців.
- накопичувати власний художньо-естетичний досвід для подальшого використання в професійній діяльності.

Таким чином, навчальна дисципліна «Хоровий клас» сприяє розвитку у студентів навичок аналізу музичних творів, теоретичного судження про них, естетичної оцінки, створення виконавського художнього образу та його інтерпретації, набуття навичок суб'єкт-суб'єктних стосунків між викладачем та студентом. Адже всі ці якості є вкрай необхідними для забезпечення успіху у подальшій роботі. Отже, процес хорової підготовки майбутнього вчителя музики є узагальнюючим і систематизуючим фактором усієї фахової підготовки студентів мистецьких спеціальностей до професійної діяльності.

Посібник містить відомості про авторів, короткий екскурс творчого становлення камерного хору «Артанія» м. Житомира та твори, які увійшли в репертуар зазначеного колективу.

Державний гімн України

муз.М.Вербицького
сл.П.Чубинського
Музична редакція М.Скорика
та Є.Станковича

Урочисто

f

С.
А.
Т.
Б.

Ще не вмер - ла У - кра - ї - ни ні сла - ва, ні

4

во - ля, ще нам, брат - тя мо - ло - ді - ї,

7

tr

у - сміх - неть-ся до - ля. Зги - нуть на - ші во - рі-жень - ки,

tr

11

mf *tr*

як ро - са - на сон - ці. За - па - ну - єм

mf *tr*

Т.
Б.

14

C.
A.

і ми, брат - тя, у сво - їй сто - рон - ці.

T.
Б.

17

C.
A.

f
f
Ду - шу й ті - ло ми по - ло - жим за на - шу сво -

T.
Б.

20

C.
A.

бо - ду і по - ка - жем, що ми, брат - тя,

T.
Б.

23

C.
A.

ко - заць - ко - го ро - ду. 1. 2.

T.
Б.

Молитва за Україну

Микола Лисенко

Аранж.Олександр Кошиць

С. А.

Бо-же ве-ли-кий, Є - ди ний, на - шу Вкра - ї - ну хра - ни,

Т. Б.

во - лі і сві - ту про - мін - ням Ти ї - ї о - сі - ни.

во - лі і сві - ту про - мін ням

f

9

Світ - лом на - у - ки і знан - ня нас ді - тей про-сві - ти,

13

в чис - тій лю - бо - ві до кра - ю Ти нас, Бо - же, зрос - ти!

©

17

Мо - ли́мось Бо - же, Є - ди ний, на - шу Вкра - ї - ну хра - ни,

21

всі сво - ї лас - ки, шед - ро ти Ти на люд наш звер - ни!

25

Дай йо - му во - лю, дай йо - му до - лю, дай доб - ру ос - ві - ту,
Дай во - лю, дай доб - ру ос - ві - ту,
Дай во - лю, дай ос - ві - ту,

29

щас - тя дай, Бо - же на - ро - ду на мно - гі - ї, *ff*

32

мно - гі - ї лі - та!

Розділ І. Обробки народних пісень і мелодій

Щедрик

Українська народна пісня

Обр. М. Леонтовича

Allegretto
Соло

Щед - рик, щед - рик, *ten.* щед - рі - воч - ка, *ten.* Хор при - ле - ті - ла лас - ті - воч - ка, *pp simile*

С. А. Т. Б.

5 ста - ла со - бі ще - бе - та - ти гос - по - да - ря ви - кли - ка - ти:

pp poco cresc.
Ста - ла со - бі

9 "Ви - йди, ви - йди, гос - по - да - рю, по - ди - ви - ся на ко - ша - ру, -

p ше - бе - та - ти,
p

13 *mp* там о - веч - ки по - ко - ти - лись, а яг - нич - ки на - ро - ди - лись.
mp

17 *mf*

В те - бе то - вар весь хо - ро - ший, бу - деш ма - ти мір - ку гро - шей,
В те - бе то - вар весь хо - ро - ший, бу - деш ма - ти мір - ку гро - шей,

21 *f* *dim.*

в те - бе то - вар весь хо - ро - ший, бу - деш ма - ти мір - ку гро - шей.
в те - бе то - вар весь хо - ро - ший, бу - деш ма - ти мір - ку гро - шей.

25 *mf* *pp*

В те - бе - жін - ка чор - но - бро - ва.
Хоч не гро - ші, то по - ло - ва, в те - бе жін - ка чор - но - бро - ва.
В те - бе жін - ка чор - но - бро - ва.
В те - бе жін - ка чор - но - бро - ва.

29 *mp* *росо a raso dim.* 1. Соло Щед - рик, щед - рик, *mf*

Хоч не гро - ші то по - ло - ва, в те - бе жін - ка чор - но - бро - ва".
М...

34 2. *pp* М... Щед - рик, щед - рик, щед - рі - воч - ка, при - ле - ті - ла ла - сті - воч - ка, *mf*

М...
ла - сті - воч - ка,

Дударик

Українська народна пісня в обробці для мішаного хору

М.Д.Леонтовича

Moderato *mp*

C. *mp* Ді - ду мій, ду - да - ри - ку, ти ж, бу - ло, се - лом і - деш,

A. *mf* *p*

T. *mf* Ді - ду мій! *p*

B. *mf* *p*

4 *cresc. poco a poco*

C. ти ж, бу - ло, в ду - ду гра - єш... Те - пер те - бе не - ма - є, ду - да тво - я гу - ля - є,

A. *cresc. poco a poco*

T. *cresc. poco a poco*

B. *cresc. poco a poco*

7 *f*

C. і пи - щи - ки зо - ста - ли - ся, каз - на ко - му до - ста - ли - ся. Ді - ду мій, ду - да - ри - ку,

A. *f* Ді - ду мій, ду - да - ри - ку,

T. *f* Ді - ду мій, ду - да - ри - ку,

B. *f* Ді - ду мій, ду - да - ри - ку,

10 *similmente*

C. *p quasi in distanza (eco)* ти ж, бу - ло, в ду - ду гра - єш...

A. ти ж, бу - ло, се - лом і - деш, ти ж, бу - ло, в ду - ду гра - єш... Те - пер те - бе не - ма - є,

T. *p quasi in distanza (eco)* ти ж, бу - ло, се - лом і - деш, ти ж, бу - ло, в ду - ду гра - єш... Те - пер те - бе не - ма - є,

Б.

13 *f*

C. ду - да тво - я гу - ля - є, каз - на ко - му до - ста - ли - ся.

A. ду - да тво - я гу - ля - є, і пи - щи - ки зо - ста - ли - ся, каз - на ко - му до - ста - ли - ся.

T. ду - да мво - я гу - ля - є, і пи - щи - ки зо - ста - ли - ся, каз - на ко - му до - ста - ли - ся.

Б. Каз - на ко - му до - ста - ли - ся.

Poco meno mosso

16

C. *pp* Ді - ду мій, ду - да - ри - ку, ти ж, бу - ло, се - лом і - деш, ти ж, бу - ло, в ду - ду гра - єш...

A. *pp* Ді - ду мій, ду - да - ри - ку, ти ж, бу - ло, се - лом і - деш, ти ж, бу - ло, в ду - ду гра - єш...

T. *pp* Ді - ду мій, ду - да - ри - ку, ти ж, бу - ло, се - лом і - деш, ти ж, бу - ло, в ду - ду гра - єш...

Б. Ду!

19 *p* *cresc.*

C. Те - пер не

A. Те - пер те - бе не - ма - є, ду - да тво - я гу - ля - є, і пи - щи - ки зо - ста - ли - ся, *cresc.*

T. Те - пер те - бе не - ма - є, ду - да тво - я гу - ля - є, і пи - щи - ки зо - ста - ли - ся *cresc.*

B.

22 *mf* *cresc. sempre*

C. ма! *mf* *cresc. sempre*

A. каз - на ко - му до - ста - ли - ся. Ді - ду мій, ду - да - ри - ку, ти ж, бу - ло, се - лом і - деш, *cresc. sempre*

T. каз - на ко - му до - ста - ли - ся. *mf* *cresc. sempre*

B.

25

C.

A. ти ж, бу - ло, в ду - ду гра - єш... Те - пер те - бе не - ма - є, ду - да тво - я гу - ля - є,

T.

B.

28 *f* *Tempo I* *tr*

C. *f* *tr* Ді - ду мій, ду - да - ри - ку,

A. *f* і пи - щи - ки зо - ста - ли - ся, каз - на ко - му до - ста - ли - ся! М...

T. *f* *tr* М...

B. *f* М...

31 *dim.poco*

C. *dim.poco* ти ж, бу - ло, се - лом і - деш, ти ж, бу - ло, в ду - ду гра - єш... Те - пер те - бе не - ма - є, ду - да тво - я гу - ля - є,

A. *dim.poco*

T. *dim.poco*

B.

35 *p*

C. *p* і пи - щи - ки зо - ста - ли - ся, каз - на ко - му до - ста - ли - ся. Ду! Ді - ду мій!

A. *p* Ді - ду мій!

T. *p* Ді - ду мій!

B. *pp porlando* Ді - ду мій!

Ді - ду мій, ду - да - ри - ку!

Чиє ж то полечко неоране

Українська народна пісня

Обр. А. Кос-Анатольського

Moderato *f* **Allegro** *f*

С. Чи-є ж то по-леч-ко не-о-ра-не? Чи-є ж то

А. Чи-є ж то по-леч-ко не-о-ра-не?

Т. Чи-є ж то по-леч-ко не-о-ра-не?

Б. Чи-є ж то по-леч-ко не-о-ра-не?

p

6

С. по-леч-ко не-о-ра-не? Чи-є ж то по-леч-ко не-о-ра-не? То мо-го

А. Чи-є ж то по-леч-ко не-о-ра-не?

Т. Чи-є ж то по-леч-ко не-о-ра-не?

Б. Чи-є ж то по-леч-ко не-о-ра-не?

14

C. *ми-лю - го за - нед-ба - не, то мо - го ми-лю - го ха-нед-ба - не.*

A. *то мо - го ми-лю - го за - нед-ба - не. mf*

T. *то мо - го ми-лю - го за - нед-ба - не. О - ра - не,*

B. *то мо - го ми-лю - го за - нед-ба - не.*

21

C. *о - ра - не, о-ра - не, а - ле ма - ло mf*

A. *о - ра - не, о-ра - не, а - ле ма - ло mf*

T. *о - ра - не, а - ле-ма - ло о - ра - не, о-ра - не, а - ле ма - ло бо мі - ся ко-леч - ко mf*

B. *о - ра - не, о-ра - не, а - ле ма - ло*

meno mosso
mp

30

C. бо мі - ся ко - леч - ко по - ла - ма - ло Ко - леч - ко зла - ма - ло

A. бо мі - ся ко - леч - ко по - ла - ма - ло Ко - леч - ко зла - ма - ло

T. по - ла - ма - ло бо мі - ся ко - леч - ко по - ла - ма - ло м...

B. бо мі - ся ко - леч - ко по - ла - ма - ло м...

f *marcato*

37

C. рав - ка спа - ла м... Чо - го ж ти

A. рав - ка спа - ла м... Чо - го ж ти

T. Чо - го ж ти дів - чи - но так за - в'я - ла? чо - го ж ти

B. Чо - го ж ти дів - чи - но так за - в'я - ла? чо - го ж ти

44

ten.

p.

C. дів - чи - но так за - в`я - ла? чо - го ж ти дів - чи - но так за - в`я - ла? Гей!

A. дів - чи - но так за - в`я - ла? чо - го ж ти дів - чи - но так за - в`я - ла? Гей!

T. дів - чи - но так за - в`я - ла? чо - го ж ти дів - чи - но так за - в`я - ла? Гей!

B. дів - чи - но так за - в`я - ла? чо - го ж ти дів - чи - но так за - в`я - ла? Гей!

mf **Piu mosso**

51

C. Як ти ся зла - ма - ло дай на - пра - виць

mf

A. як ти ся зла - ма - ло то дай на - пра - виць

55

C. на - вчи - ся мій ми - лий гос - по - да - рить.

A. на - вчи - ся мій ми - лий на - вчи - ся гос - по - да - рить.

59

C.

A.

T.

B.

mf marcato

що на мя так ми - ло по - зи - ра -

А мі - ся чор-ні оч - ка по - до - ба - ють що на мя так ми - ло по - зи - ра -

65

Allegro

C.

A.

T.

B.

f

Гей! Чи-є ж то по-леч - ко не - о - ра - не? То мо - го ми-ло - го

Гей! Чи-є ж то по-леч - ко не - о - не - о - ра - не то мо - го ми-ло - го

ють. Гей! Чи-є ж то по-леч - ко не - о - ра - не? То мо - го ми-ло - го

ють. Гей! Чи-є ж то по-леч - ко не - о - не - о - ра - не то мо - го ми-ло - го

72 *marcato* *dim.*

C. за - нед - ба - не Бо як му - ся бра - ти до о - ран - ня кед му - ся

A. за - не - за - нед - ба - не Бо як му - ся бра - ти кед - о - ран - ня кед му - ся

T. за - нед - ба - не Бо як му - ся бра - ти до о - ран - ня кед му - ся

B. за - не - за - нед - ба - не Бо як му - ся бра - ти до о - ран - ня кед му - ся

78 *rit.* *subito p* *f*

C. зі - бра - ло на ко - ха... на ко - хан - ня!

A. зі - бра - ло на ко - ха... на ко - хан - ня!

T. зі - бра - ло на ко - ха... на ко - хан - ня!

B. зі - бра - ло на ко - ха... на ко - хан - ня!

Прилетіла перепілонька

Українська народна пісня

Moderato

Обробка Л.Ревуцького

p

C. При - ле - ті - ла пе - ре - пі - лонь - ка у зе - ле - ну - ю дуб -
Що ра - но те - бе спу - сто - ше - но, на сі - но тра - ву по -

p

A.

T. 8

B.

poco rit. *ten.* *a tempo* *rit.*

4

C. рі - вонь - ку, при - ле - ті - ла, за - жу - ри - ла - ся.
ко - ше - но, зо - ста - ло - ся лиш - трой - зіл - ляч - ко.

ten. *p*

A. за лиш жу трой ри ла
ляч ся.

p

T. 8 При - ле - ті - ла, за - жу - ри - ла - ся.
Зо - ста - ло - ся, лиш трой - зіл - ляч - ко.

p

B. За Лиш жу - ри - ла - ся.
трой - зіл - ляч - ко.

Con moto ***f***

7

C. ***mf*** ***f***

A. ***mf*** ***f***

T. ***mf*** ***f***

8

Б.

Ой, зе - ле - на - я дуб - рі - вонь - ко, ой бід - на - я ти го -
 Дру - ге - ва - ві - но - чок, дру - ге зіл - ляч - ко - ва -

Зе - ле - на - я діб - ро - во, ой бід - на - я,
 Дру - ге - ва - ві - но - чок, а ва - си - леч - ки -

poco rit. *ten.* ***pp*** *rit.*

10

C. ***pp*** ***pp***

A. ***pp*** ***pp***

T. ***pp*** ***pp***

8

Б.

я, бід - на, що ра - но те - бе спу - сто - ше - но.
 си - леч - ки, тре - те - зіл - ляч - ко - лю - би - сто - чок.

лі - вонь - ко, що ра - но те - бе спу - сто - ше - но.
 си - леч - ки, тре - те - зіл - ляч - ко - лю - би - сто - чок.

бід дру - на, що ра - но те - бе спу - сто - ше - но.
 дру - ге, тре - те - зіл - ляч - ко - лю - би - сто - чок.

Порізала пальчик

(Закарпатська народна пісня)

Обр. О. Бондаренка

Animato
mp Гой!

Alto

Baritono

Да - на, кум-кум, да-на, кум - кум Да-на, кум-кум, да-на, кум-кум,

Кум, кум-кум - кум, кум - кум. Кум, кум-кум - кум, кум - кум -

Solo
mf

5

1. По-рі-за - ла паль-чик, ой, бо - лить, зе - ле-ний лис-то - чок не го - їть,
2. Ой що та за хло-пець, як зветь - ся? Він до ме - не час - то смі-єть - ся,
3. Ой що то за хло-пець, як ру - жа? Я би йо - го взя - ла за му - жа,

A.

Br.

да - на, кум-кум, да-на. Гой, гой! Да - на, кум-кум, (simile)

кум, кум-кум - кум. Гой, гой! Кум, кум-кум, (simile)

9

зе - ле-ний лис-то - чок не го-їть, не го-їть, по - ці-луй мя, ми - лий, за - го-їть.
я б йо - го лю-би - ла ду-ше-ю, ду-ше-ю, як - би він наз - вав мя сво - є - ю.
я б йо - му ро - би - ти не да-ла, не да-ла, тіль-ки для кра-сонь-ки три-ма-ла!

Гой, гой!

A.

Br.

Гой, гой!

Гой, гой!

13

Зе - ле - ний лис - то - чок - не го - їть, не го - їть, по - ці - луй мя, ми - лий,
 Я б їо - го лю - би - ла ду - ше - ю, ду - ше - ю, як - би він наз - вав мя
 Я б їо - му ро - би - ти не да - ла, не да - ла, тіль - ки для кра - сонь - ки
 Гой, гой!

А. Да - на, кум - кум (simile)

Br. Кум, кум - кум (simile)

16 1, 2, 3.

за - го - їть. Гой!
 сво - є - ю.
 три - ма - ла.

А. Гой, гой! 4. Він ка - зав, що прий - де в су - бо - ту. Гой!
 Ой! Гой!

Br. Кум. Гой, гой! Гой! гой!

19 *mf*

А я ма - ла пиль - ну ро - бо - ту. А я ма - ла ха - ту
 Во - на ма - ла Гой! ро - бо - ту. Во - на ма - ла ха - ту
 Гой! Гой!

Br.

22

mp Гой!

А. бі-ли-ти, бі-ли-ти, я він пішов-ін-шу лю-би-ти. Во-на ма-ла ха-ту

Вр.

26 *mp a tempo*

а він пішов ін-шу лю-би-ти.

А. *rit. f* Гой! Гой! Да-на, кум - кум, да-на, кум - кум.

Вр. бі-ли-ти, бі-ли-ти, Кум, кум - кум - кум, кум - кум.

30 Для закінчення

за-го-їть.

pp

А. Да-на, кум - кум, да-на, кум - кум, да-на, кум - кум, да-на.

Вр. Кум, кум - кум - кум, кум - кум - кум, кум - кум - кум.

Що то за предиво

Обр. В. Барвінського

Andante molto sostenuto

Сопрано соло

mp C

1. Що то за пре - ди - во, в сві - ті но - ви - на,
ру - шок в жо - ло - бі сто - їть,

p

С.
А.
Т.
Б.

1. Що за пре - ди - во, в сві - ті но - ви - на,
ру - шок в жо - ло - бі сто - їть,

8

1. Що за пре - ди - во, в сві - ті но - ви - на,
ру - шок в жо - ло - бі сто - їть

5

p

що Ма - рі - я без му - жа Си - на ма - ла. А як Во - на
та - на Су - са Хрис - та пе - лен - ки стро - їть. А Ма - рі - я

pp

С.
А.
Т.
Б.

що Ма - рі - я без му - жа Си - на ма - ла. А як Во - на
та - на Су - са Хрис - та пе - лен - ки стро - їть. А Ма - рі - я

8

що Ма - рі - я без му - жа Си - на ма - ла. А як Во - на
та - на Су - са Хрис - та пе - лен - ки стро - їть. А Ма - рі - я

pp

10 *poco a poco cresc.*

по - ро - ди - ла, то - ді Во - на по - ві - да - ла:
 спо - ви - ва - є, до сер - день - ка при - гор - та - є,
poco a poco cresc.

С.
 А.
 по - ро - ди - ла, то - ді Во - на по - ві - да - ла:
 спо - ви - ва - є, до сер - день - ка при - гор - та - є,
poco a poco cresc.

Т.
 8
 по - ро - ди - ла, то - ді Во - на по - ві - да - ла:
 спо - ви - ва - є, до сер - день - ка при - гор - та - є,
poco a poco cresc.

Б.
p

13 *f*

1. 2. для 1-го куплета 3. для 2-го куплета

"Су - се. Си - ну мій!" мій!" 2. А Йо - сип ста // на.
 чис - та - я пан - на.

С.
 А.
mf *tr*
 "Су - се. Си - ну мій!" мій!" 2. Йо - сип ста - // на.
 чис - та - я пан на.

Т.
 8
mf *tr*
 "Су - се. Си - ну мій!" мій!" 2. Йо - сип ста - // на.
 чис - та - я пан на.

Б.
mf *tr*

Ой у полі два дубки

Українська народна пісня

Обробка О.Некрасова

Помірно швидка

Сопрано соло

tr *p*

Ой у по - лі два дуб - ки. Ой,

C.
A.
T.
B.

4

два дуб - ки, ой. ой у по - лі два дуб - ки.

7

Сі - чи, ру - бай

Ой де - ре - во, ку - ди гля - неш - зе - ле - но,

11 *mp*^A Там сто - я - ли
хлоп - чи - на -

два дуб - ки.

па - руб - ки, там сто - я - ли па - руб - ки.
па - ру - бок, а хлоп - чи - на па - ру - бок,

14

па - руб - ки,
па - ру - бок,

па - руб - ки.
па - ру - бок.

17 *p* Сі - чи, ру - бай де - ре - во, ку - ди гля - неш - зе - ле - но,
Ой

p

21 *mp* па - руб - ки.
па - ру - бок,
ой па - руб - ки.
ой па - ру - бок.

Го - во - ри - ли про дів - ки,
За - вів дів - ку у са - док,

mf

25

Ой
Ой
го - во - ри - ли
за - вів дів - ку

про дів - ки.
у са - док.
про дів - ки.
у са - док.

Ой.
Ой.

Сі - чи, ру - бай

28

де - ре - во, ку - ди гля - неш - зе - ле - но, про дів -

32

ки.
док.

(Баритон соло)

roso f За - вів дів - ку у са - док, за - вів дів - ку

36

у са - док.

f Та й нар - вав ьй я - гі - док,

39

та й нар - вав їй я - гі - док. Сі - чи, ру - бай

42

де - ре - во, ку - ди гля - неш - зе - ле - но,

45

я - гі - док. 1. док. 2. док.

Помірно

48

Ой у по - лі два дуб - ки.

Піють півні

Обр.К.Стеценка

Andante
pp

C.
A.

1. Пі - ють пів - ні, пі - ють дру - гі,
6. Пі - ють пів - ні, пі - ють дру - гі,

5

C.
A.

а я в корш - мі п'ю, пі - ють тре - ті,
знов до корш - ми йду, пі - ють тре - ті,

10

C.
A.

ще й чет - вер - ті, я до - до - му йду.
ще й чет - вер - ті, а я п'ю тай п'ю.

legato

15

C.
A.

2. Пі - ють тре - ті, ще й чет - вер - ті,
4. Ді - ве - роч - ку, мій бра - ті - ку,

Т.
Б.

19

C.
A.

я до - до - му йду, зу - стрі - ча - ю
про - шу я те - бе, як бу - де мня

Т.
Б.

24

C. A.

ді - ве - роч - ка в виш - не - вім са - ду.
мій друг би - ти, бо - ро - ни ме - не

T. Б.

p

Agitato

29

C. A.

3. "Ой бра - то - ва - бра - то - вснь - ка,
5. "Ой бра - то - ва - бра - то - вснь - ка,

T. Б.

mf

33

C. A.

бра - то - ва мо - я, ви - го - то - вив
я вам до - го - джу, як бу - де вас

T. Б.

mf

38

C. A.

не вір - ний друг на вас на - га - я!"
мій брат би - ти, я ще й по - дер - жу."

T. Б.

D.C. al Fine

Ой, на Івана Купала

Українська народна пісня

Помірно

обр. І. Бідака

Соло

Ой, на І - ва - на та й на Ку - па - ла

С.
А.
Т.
Б.

На І - ва - на на Ку - па - ла. На І - ва - на Ой,

5

там дів - чи - нонь - ка кві - ти зби - ра - ла.

дів - чи - нонь - ка зби - ра - ла. кві - ти зби - ра - ла,

на Ку - па - ла кві - ти зби - ра - ла.

8

в пу - чеч - ки кла - ла, до річ - ки нес - ла, в воду пус - ка - ла.

11

Ой, сві-ти сон-це сві - ти та не грій щоб мій ві - но-чок

О Сві - ти не грій щоб ві - но - чок

Сві - ти та не грій

14

та й не зго-рів. Щоб мій ві - но - чок жи - вий зос-тав-ся.

не зго - рів. Щоб мій ві - но - чок жи - вий зос-тав-ся,

17

щоб ми-лень-ко - му в руки діс-тав-ся. Ой, на І - ва - на,

20

там дів - чи - нонь - ка кві - ти зби - ра - ла,

та й на Ку - па - ла там дів - чи - нонька кві - ти зби - ра - ла.

23

Кві - ти зби - ра - ла, до річ - ки нес - ла. Ой, на І - ва - на,

26

та й на Ку - па - ла. На І - ва - на, та й на Ку - па - ла.

На І - ва - на та й на Ку - па - ла.

Розділ II. Твори для різних складів виконавців (духовні та класичні до XX століття)

Радуйтесь, праведнии

Муз. М.Березовського

С. А. Т. Б.

Andante

f

Ра - дуй - те - ся, пра - вед - ни - и, ра - дуй - те - ся, пра - вед - ни - и о Го - спо - де, пра - вым

tr

p

4

С. А. Т. Б.

ся, пра - вед - ни - и, ра - дуй - те - ся, пра - вед - ни - и о Го - спо - де, пра - вым

tr

p

7

С. А. Т. Б.

Го - спо - де, пра - вед - ни - и о Го - спо - де, пра - вым Го - спо - де, пра - вым

p

по - до - ба - ет по - хва - ла, пра

10

С. А. по - до - ба - ет по - хва - ла, пра

Т. по - до - ба - ет по - хва - ла,

Б. по - до - ба - ет по - хва - ла,

вым по - до - ба - ет,

13

С. А. вым по - до - ба - ет

Т. пра - - - вым по - до - ба - ет,

Б. пра - - - вым по - до - ба - ет,

пра вым по - до - ба - ет по - хва -

16

С. А. по - - - хва -

Т. пра - - - вым по - до - ба - ет по - хва -

Б. по - хва - ла, по - до - ба - ет по - хва -

19

p

С. А. ла. ла. Ал - ли - лу - йя, ал - ли - лу - йя,

p

Т. ла. Ал - ли - лу - йя, ал - ли - лу - йя,

p

Б. ла.

22

С. А. ал - ли - лу - я, ал - ли - лу - йя, ал - ли - лу - йя,

Т. ал - ли - лу - йя,

Б. ал - ли - лу - йя, ал - ли - лу - йя,

25

С. А. ал - ли - лу - йя.

Т. ал - ли - лу - йя, ал -

Б. ал - ли - лу - йя, ал -

28

С. А. ал - ли - лу - йя, ал - ли - лу - йя, ал - ли - лу - йя, ал - ли - лу - йя,

Т. - ли - лу - йя, ал - ли - лу -

Б. - ли - лу - йя, ал - ли - лу -

31

С. А. ал - ли - лу - йя, ал - ли - лу - йя, *f* ал - ли - лу - йя, ал - ли -

Т. йя, ал - ли - лу - йя, *f* ал - ли - лу - йя, ал - ли -

Б. йя, ал - ли - лу - йя, *f* ал - ли - лу - йя, ал - ли -

34

С. А. лу - йя, ал - ли - лу - йя. ли - лу - йя.

Т. лу - йя, ал - ли - лу - йя.

Б. лу - йя, ал - ли - лу - йя.

Тик-так

О.Лассо

Російський текст Д.Тонського

Allegro moderato

С. А. Т. Б.

f *V*

Тик - так! Ми - ну - ты бе - гут, ча - сы им вслед спе - шат, дни

f *V*

Тик - так! Ми - ну - ты бе - гут, ча - сы им вслед спе - шат, дни

f *V*

6 *p* *V*

бы - стро - ле - тят. Тик - так! Да - вай - те счи - тать! Ку -

p *V*

бы - стро ле - тят. Тик - так! Да - вай - те счи - тать! Ку -

p *V*

11

куш - ка на ча - сах нач нет ку - ко - - вать. - И мер - но ча -

куш - ка на ча - сах нач нет ку - ко - вать. И мер - но ча -

16

С. А. Б.

сы с ку - куш - кой вме - сте твер - дят: тик - так, ку - ку, тик -

8

сы с ку - куш - кой вме - сте твер - дят: тик - так, ку - ку, тик -

Б.

21

С. А. Б.

- так, ти - ки, ти - ки, ку - ку, ти - ки, ти - ки, ку - ку, ти - ки, ти - ки,

8

- так, ти - ки, ти - ки, ку - ку, ти - ки, ти - ки, ку - ку, ти - ки, ти - ки,

Б.

pp *f* *p* *f* *p*

pp *f* *p* *f* *p*

pp *f* *p* *f* *p*

24

С. А. Б.

ку - ку, тик - так! Тик, ти - ки, ти - ки, ку - ку,

8

ку - ку, тик - так! Тик, ти - ки, ти - ки, ку - ку,

Б.

f *mf* *pp* *f*

f *mf* *pp* *f*

f *mf* *pp* *f*

27 *pp* *f* *p* *f* *poco rit.*

С. А. ти - ки, ти - ки, ку - ку, ти - ки, ти - ки, ку - ку, тик - так!

Т. *pp* *f* *p* *f* тик - так!

Б. *pp* *f* *p* *f* тик - так!

Fine

30 *a tempo*

С. А. За дня - ми дни и и год за го - дом бе

Т. За дня - ми дни и и год за го - дом бе

Б. За дня - ми дни и и год за го - дом бе

бе -

34

С. А. гут, при - но - сят нам мно - го счаст - ли - вых ми - нут.

Т. гут, при - но - сят нам мно - го счас - ли - вых ми - нут.

Б. гут. мно - го счас - ли - вых ми - нут.

D.C. al Fine

Нехай повні будуть уста наші

А.Ведель

С. А.
Т. Б.

Не-хай пов - ні бу - дуть ус - та на - ші пох - ва - ло - ю до

те - бе, Гос - по - ди.

щоб ми ос - пі - ву - ва - ли сла - ву Тво -

Щоб ми ос - пі - ву - ва - ли

пі - ву - ва - ли сла - ву сла - ву тво - ю. Бо ти спо -

ю спа - - - - -

до - бив нас при - час - ти - ти - ся свя - тих тво - їх бо - жест - вен - них без -

25

смерт - них і жи - во - твор - них та - їн та - їн.

- - - - -

32

О - хо - ро - ни нас. У тво - їй свя - ти - ні щоб

ни нас у Тво - їй у Тво - їй свя - ти - ні щоб

39

кож - ний день ми нав - ча - ли - ся прав - ди тво - є - ї прав - ди

45

прав - ди тво - є - ї. А - ли - лу - я, а - ли - лу - я.

50

лу - я а - ли - лу - я.

Не отврати лица Твоего

А.Ведель

Умеренно

С. Не от - вра - ти ли - ца Тво - е - го от от - ро - ка

А. Не от - вра - ти ли - ца Тво - е - го от от - ро - ка

Т. Не от - вра - ти ли - ца Тво - е - го от от - ро - ка

Б. Не от - вра - ти ли - ца Тво - е - го от от - ро - ка

6

С. Тво - е - го. Я - ко скор - блю, скор - блю.

А. Тво - е - го. Я - ко скор -

Т. Тво - е - го.

Б. Тво - е - го.

11

С. блю, скор - блю.

А. Я - ко скор - блю, скор - блю.

Т. Я - ко скор - блю, скор - блю.

Б. Я - ко скор - блю, скор -

©

16

С. Ско - ро, ско - ро, ско - ро ус - лы - ши мя, ско - ро,

А. Ско - ро, ско - ро, ско - ро ус - лы - ши мя, ско - ро,

Т. Ско - ро, ско - ро, ско - ро ус - лы - ши мя, ско - ро,

Б. блю. Ско - ро, ско - ро, ско - ро ус - лы - ши мя, ско - ро,

21

С. ско - ро ус - лы - ши мя. Вон -

А. ско - ро ус - лы - ши мя. Вон -

Т. ско - ро ус - лы - ши мя. Вон - ми ду - ши мо -

Б. ско - ро ус - лы - ши мя. Вон - ми ду - ши мо -

26

С. ми ду - ши мо - ей. Вон - ми ду -

А. ми ду - ши мо - ей. Вон - ми ду -

Т. ей, вон - ми ду - ши мо - ей,

Б. ей, вон - ми ду - ши мо - ей,

31

С. ши мо - ей. Вон - ми и из - ба - ви -

А. ши мо - ей. Вон - ми и из - ба - ви

Т. вон - ми ду - ши мо - ей и из - ба - ви -

Б. вон - ми ду - ши мо - ей и из - ба - ви -

36

С. ю, из - ба - ви - ю, из - ба - ви, из - ба -

А. ю, из - ба - ви - ю, из - ба - ви, из - ба -

Т. ю, из - ба - ви - ю, из - ба - ви, из - ба -

Б. ю, из - ба - ви - ю, из - ба - ви, из - ба -

41

С. - - ви - ю. Вон - ми, вон - ми, вон - ми. Вон -

А. - - ви - ю. Вон - ми, вон - ми, вон - ми. Вон -

Т. - - ви - ю. Вон - ми, вон - ми, вон - ми.

Б. ви - ю. Вон - ми, вон - ми, вон - ми.

47

C. ми ду-ши мо - ей. Вон ми ду-ши мо - ей, вон ми и из -

A. ми ду-ши мо - ей. Вон ми ду-ши мо - ей, вон ми и из -

T. Вон - ми ду-ши мо - ей. Вон - ми ду-ши мо - ей и из -

Б. Вон - ми ду-ши мо - ей. Вон - ми ду-ши мо - ей и из -

52

C. ба - ви - ю, и из - ба - ви - ю, и из - ба - - - ви -

A. ба - ви - ю, и из - ба - ви - ю, и из - ба - ви - ю, из - ба

T. ба - ви - ю, и из - ба - ви - ю, и из - ба - - -

Б. ба - ви - ю, и из - ба - ви - ю, и из - ба - - -

59

C. ю, и из - ба - ви - ю.

A. - - - ви - ю.

T. - - - ви - ю.

Б. - - - ви - ю.

Розділ III. XX століття та сучасність.

Сл.І.Франка

Вічний революціонер

Мішаний хор у супроводі ф-но

Alla marcia energico

С.
1. Віч - ний ре - во - лю - цю - нер - дух, що ті - ло рве до бо - ю, рве за
2. Віч - ний ре - во - лю - цю - нер - дух, на у - ка, дум - ка, во - ля - не у -

А.
1. Віч - ний ре - во - лю - цю - нер - дух, що ті - ло рве до бо - ю, рве за
2. Віч - ний ре - во - лю - цю - нер - дух, на у - ка, дум - ка, во - ля, не у -

Т.
1. Віч - ний ре - во - лю - цю - нер - дух, що ті - ло рве до бо - ю, рве за
2. Віч - ний ре - во - лю - цю - нер - дух, на у - ка, дум - ка, во - ля, не у -

Б.

Piano

Alla marcia energico

С.
по - ступ, ща - стя й во - лю, він жи - ве, він ще не вмер! Ні по -
сту - пить, пть - мі по - ля, не дасть, спу - та - тись, те - пер. Роз - ва -

А.
по - ступ, щас - тя й во - лю, він жи - ве, він ще не вмер! Ні по -
сту - пить, пть - мі по - ля, не дасть, спу - та - тись, те - пер. Роз - ва -

Т.
по - ступ, щас - тя й во - лю, він жи - ве, він ще не вмер! Ні по -
сту - пить, пть - мі по - ля, не дасть, спу - та - тись, те - пер. Роз - ва -

Б.

Pno.

©

9

C. пів - ські - ї тор - ту - ри, ні тю - рем - ні цар - ські му - ри, а - ні
ли - лась зла ру - ї - на, по - ко - ти - ла - ся - ла - ві - на, і де

A. пів - ські - ї тор - ту - ри, ні тю - рем - ні цар - ські му - ри, а - ні
ли - лась зла ру - ї - на, по - ко - ти - ла - ся - ла - ві - на, і де

T. пів - ські - ї тор - ту - ри, ні тю - рем - ні цар - ські му - ри,
ли - лась зла ру - ї - на, по - ко - ти - ла - ся - ла - ві - на,

B. пів - ські - ї тор - ту - ри, ні тю - рем - ні цар - ські му - ри,
ли - лась зла ру - ї - на, по - ко - ти - ла - ся - ла - ві - на,

Pno.

13

C. вій - ська му - штро - ва - ні, ні гар - ма - ти ла -
в сві - ті та - я си - ла, щоб в бі гу - ї - ї спи -

A. вій - ська му - штро - ва - ні, ні гар - ма - ти ла -
в сві - ті та - я си - ла, щоб в бі гу - ї - ї спи -

T. а - ні вій - ська му - штро - ва - ні, ні гар - ма - ти ла -
в сві - ті та - я си - ла, щоб в бі гу - ї - ї сри -

B. а - ні вій - ська му - штро - ва - ні,
в сві - ті та - я си - ла,

Pno.

16

cresc. *ff*

C. што - ва - ні, ні шпі он - ське ре - мес - ло в гріб йо го ня - ще не зве -
ни - ла, щоб зга си - ла, мов о - гень, роз - вид ю - щий - ся

A. што - ва - ні, ні шпі он - ське ре - мес - ло в гріб йо го ня - ще не зве -
ни - ла, щоб зга си - ла, мов о - гень, роз - вид ю - щий - ся

T. што - ва - ні, ні шпі он - ське ре - мес - ло в гріб йо го ня - ще не зве -
ни - ла, щоб зга си - ла, мов о - гень, роз - вид ю - щий - ся

B. што - ва - ні, ні шпі он - ське ре - мес - ло в гріб йо го ня - ще не зве -
ни - ла, щоб зга си - ла, мов о - гень, роз - вид ю - щий - ся

cresc. *ff*

Pno. 16 *cresc.* *ff*

20

C. ло! день?

A. ло! день?

T. ло! день?

B. ло! день?

Pno. 20 *ff*

ЛІТУРГІЙНІ ПІСНОСПІВИ

Богородице, діво

Муз. Я. Яциневич

Andante tranquillo

p

C. A. А - мінь. Бо - го - ро - ди - це Ді - во, ра - дуй - ся, бла - го -

p

Т. Б.

5 C. A. дат - на - я Ма - рі - є, Гос - подь з То - бо - ю, бла - го - сло -

Т. Б.

cresc.

8 C. A. вен - на Ти між жо - на - ми і бла - го - сло - вен плід у - тро - би Тво - є -

Т. Б.

cresc.

12 C. A. ї, бо Ти Спа - са - на - ро - ди - ла душ на - ших.

Т. Б.

mp *mf* *pp* *mp* *mf* *pp*

"Господи, спаси благочестивыя и "Св.Боже."

К.Шведов.

Умеренно скоро
p

С. *p* Гос - по - ди, спа - си бла - го - чес - ти - вы - я

А. *p*

Т. *p* Гос - по - ди, спа - си бла - го - чес - ти - вы - я

Б. *p*

6 **Умеренно**

С. и у - слы - ши - ны. А - минь.

А. Свя - тый

Т. и у - слы - ши - ны. А - минь. Свя - тый

Б.

14

С.

А. Бо - же свя - тый креп - кий свя - тый Бес - смерт - ный, по -

Т. Бо - же, по -

Б.

19 *p*

C. Свя - тый

A. ми - луй нас. Свя - тый Бо - же, Свя -

T. ми - луй нас. Свя - тый

B.

24

C. Свя - тый бес - смерт - ный, по - ми - луй

A. тый креп - кий Свя - тый

T. креп - кий, по - ми - луй

B.

29 *mf*

C. нас. Свя - тый Бо - же, свя - тый креп - кий, свя -

A. Свя - тый Бес - смерт -

T. нас. Свя - тый Бес - смерт -

B. Бес - смерт -

34 *cresc. - - - - simile*

C. тый бес - смерт - ный по - ми - луй нас.

A. ный по - ми - луй нас.

T. ный по - ми - луй нас.

Б. ный, по - ми - луй нас.

38 *f*

C. Сла - ва От - цу и Сы - ну и свя - то - му Ду - ху, и

A. *f* Сла - ва От - цу и Сы - ну и свя - то - му Ду - ху, и

T. *f* Сла - ва От - цу и Сы - ну и свя - то - му Ду - ху, и

Б. *f* Сла - ва От - цу и Сы - ну и свя - то - му Ду - ху, и

41 *dim.* *p*

C. - - - - ва Свя -

A. *dim.* ны - не и прис - не и во - ве - ки ве - ков, А - минь. Свя - *p*

T. *dim.* ны - не и прис - не и во - ве - ки ве - ков, А - минь. Свя - *p*

Б. *dim.* ны - не и прис - не и во - ве - ки ве - ков, А - минь. Свя - *p*

45 *rit. dim.* **в темпе**

С. тый бес - смерт - ный, по - ми - луй нас. Свя -

А. тый,

Т. тый, по - ми - луй нас Свя -

Б.

49 *mf*

С. тый. Свя - тый бес -

А. тый. Бо - же, Свя - тый креп - кий. *mf*

Т. - - - - - Свя - тый бес -

Б. - - - - - *mf*

54 *rit. ff dim.*

С. смерт - ный, по - ми - луй нас.

А. смерт - ный, по - ми - луй нас.

Т. смерт - ный, по - ми - луй нас.

Б. смерт - ный, по - ми - луй нас.

Чорний крук

З опери "Богдан Хмельницький"

Муз. К. Данькевича

Повільно, сумно

The musical score is written for piano and voice. The piano part features a somber, slow tempo with a 3/4 time signature. It begins with a series of chords in the right hand and a steady eighth-note accompaniment in the left hand. The vocal parts enter at measure 5. The Soprano (C.) and Alto (A.) parts are written in a single system, with the Soprano part above the Alto part. The lyrics are in Ukrainian and describe a black crow in a field.

Measure 5:

C. *p* Чор - ний крук у по - лі кря - че,

A. *p*

Measure 8:

C. ви - хо - ром гу - де до - ли - на, то не ма - ти

A.

11 *tr*

C. в ха - ті пла - че, пла - че ма - ти - У - кра - ї - на.

A.

11 *tr*

14 *mf*

C. По - ро - ди - ла ма - ти си - на не для се - бе -

A. *mf*

14 *mf*

17

C. за - для па - на, щоб зі - гну - лась в пра - ці спи - на,

A.

17

20

C. щоб за - ги - нув у кай - да - нах.

A.

20

Con passione

23 *mf* *f*

C. Ой вро-див-ся ти, мій си-ну, не на шас-тя у не-во-лі,

mf *f*

A.

23 *Con passione* *mf* *f*

26

C. тіль-ки жда-ти, що за-ги-неш вби-тий па-ном

A.

26

29 *rit.*

C. *rit.*

В чис - тім по - лі.

A. *rit.*

29 *rit.* *f* *a tempo* *f*

32 *p*

C. *p*

Чор - ний крук у по - лі кря - че,

A. *p*

32 *p*

34

C. ви - хо - рем гу - де до - ли - на,

A.

34

36

C. то не ма - ти в ха - ті пла - че,

A.

36

38

C. *пла - че ма - ти - У - кра-ї - на. Пла - че,*

A.

41

C. *пла - че, пла - че, пла - че...*

A.

ff

ff

ffp

ff

PIE JESU

фр. з "Реквієма"

Дж.М.Раттер

Piano

Andante e dolce ♩ = 66

p semplice espress.

The piano introduction is in B-flat major and 3/4 time. It begins with a half rest in the right hand and a half note B-flat in the left hand. The right hand then plays a series of eighth notes: G4, A4, Bb4, C5, Bb4, A4, G4. The left hand plays a series of eighth notes: Bb3, A3, G3, F3, E3, D3, C3. The tempo is marked 'Andante e dolce' with a quarter note equal to 66 beats per minute. The dynamics are 'p' (piano) and 'semplice espress.' (simple expressive).

Vox.

Soprano solo p dolce e semplice

5

Pi-e Je - su Do-mi-ne, do-na-e - is

Pno.

5

The vocal line is for Soprano solo, marked 'p dolce e semplice'. It begins with a half rest in the right hand and a half note B-flat in the left hand. The piano accompaniment is in B-flat major and 3/4 time. It begins with a half rest in the right hand and a half note B-flat in the left hand. The right hand then plays a series of eighth notes: G4, A4, Bb4, C5, Bb4, A4, G4. The left hand plays a series of eighth notes: Bb3, A3, G3, F3, E3, D3, C3. The tempo is marked 'Andante e dolce' with a quarter note equal to 66 beats per minute. The dynamics are 'p' (piano) and 'dolce e semplice' (sweet and simple).

Vox.

10

re-qui-em, re-qui-em ae - ter - nam do-na e - is, Do-mi-ne,

Pno.

10

The vocal line continues with the lyrics 're-qui-em, re-qui-em ae - ter - nam do-na e - is, Do-mi-ne,'. The piano accompaniment continues with the same melody as the first line. The tempo is marked 'Andante e dolce' with a quarter note equal to 66 beats per minute. The dynamics are 'p' (piano) and 'dolce e semplice' (sweet and simple).

15

Vox.

do - na e - is, Do-mi - ne, *unis. pp*

S. A. CHOIR

Do - na e - is, Do-mi-ne, *unis. pp*

T. B.

Do - na e - is, Do-mi-ne,

Pno.

pp

+Hp.

19

Vox.

mp

Pi - e Je - su Do-mi - ne,

S. A.

do-na e-is re - qui-em.

T. B.

19

Pno.

cresc.

mp

Ped. *

23 *cresc.* *mf* *mp*

Vox. do-na e - is re-qui-em, do - na e - is, Dami-ne, do -

S. A. T. B.

Pno. *cresc.* *mf* *dim.*

Red. *

27 *p* *molto dolce* *poco rit.*

Vox. - na e - is, Do-mi-ne, re - qui-em ae-ter -

S. A. T. B.

Pno. *mp* *dim.* *p* *poco rit.*

30 *a tempo*

Vox. *nam.*

S. *unis. p* Do - na e - is, Do-mi-ne.

A. *unis.*

T. *p* Do - na e - is, Do-mi-ne,

B. *p*

Pno. *Leo. **

34 *soprano solo mp*

S. *do-na e - is re - qui - em. Pi - e Je - su*

A. *do-na e - is re - qui - em.*

T. *do-na e - is re - qui - em.*

B. *do-na e - is re - qui - em.*

Pno. *mp*

Leo. *

37 *p* *mp*

Vox. Do-mi-ne, do-na e-is re-qui-em, sem-pi-ter-nam

S. A. T. B.

Pno. *p* *mp*

41 *cresc.* *mf* *cresc.*

Vox. re-qui-em, sem-pi-ter-nam re-qui-em, sem-pi-ter-nam

S. A. T. B.

Pno. *cresc.* *mf* *cresc.*

45 *f dolce* *dim.* *mf* *dim.* *mp*

Vox. re-qui-em do-na e - is, Do-mi-ne, do-na e - is, Do-mi-ne: *unis. p*

S. A. Do-

T. B.

Pno. *f dolce* *dim.* *mf* *dim.* *mp* *dim.*

50

Vox. - na e - is, Do-mi-ne, sem-pi - ternam re - qui - em.

S. A. *dim.* *pp*

T. B. *p* Do - na e - is Do-mi-ne, *dim.* *pp*

Pno. 50

pp

54

Vox.

Pi - e Je - su Do - mi - ne, do - na e - is re - qui - em,

S.

A.

T.

B.

Pno.

pp

rit.

a tempo

58

p molto dolce

Vox.

sem - pi - ter - nam re - qui - em,

S.

A.

pp

do - na e - is, Do - mi - ne, sem - pi - ter - nam re - qui - em,

unis pp

T.

B.

Do - na e - is, Do - mi - ne,

a tempo

Pno.

pp

rit.

Веснянка

(з "Триптиху" - 1975)

Муз. О. Яковчука

Andante
p

C. При-йди, при-йди вес-но. При-йди, при-йди з ран-ку

A. при-йди, вес-но

T. 8

Б. 8

4 *mp*

C. при-йди, при-йди, вес-но при-йди, на сві-тан-ку

A. при-йди на сві-тан-ку

T. 8

Б. 8

7 Я те-бе зу-стрі-ну в лу-зі до схід сон-ця

C. А...

A. А...

T. 8 на сві-тан-ку

Б. 8

Із він - ком вес - ня - ним та на го - лі - вон - ці *p*

10

C. *p*

A. *p*

T. *p*

B.

mf

Зран - ку

То - бі про - спі - ва - ю

mf

у не - ді - лю зран - ку М...

Я вес - ну зу - стрі - ну М...

13

C.

A.

T.

B.

fp

я сво - ю вес - нян - ку

fp А...

fp А...

я сво - ю вес - нян - ку

fp у не - ді - лю зран - ку я вес - ну зу - стрі - ну

16

C.

A.

T.

B.

19

C. При - йди!

A. При - йди!

T. 8 і ві - нок вес - ня - ний я то - бі о - ді - ну

B. При - йди!

Allegretto

23

C.

A.

T. *mp* При - йди, при - йди зран - ку, При - йди, при - йди вес - но,

B. При - йди, при - йди вес - но. При - йди зран - ку, при - йди вес - но

26

C. При - йди на сві - тан - ку, я те - бе зу - стрі - ну в лу - зі до схід сон - ця

A. на сві - тан - ку, я те - бе зу - стрі - ну

T. 8 на сві - тан - ку, я те - бе зу - стрі - ну

B. на сві - тан - ку, я те - бе зу - стрі - ну

29

C. із він - ком вес - ня - ним та й на го - лі - вонь - ці зу -

A. в лу - зі до схід сон - ця, зу - стрі -

T. в лу - зі до схід сон - ця, зу - стрі -

Б. в лу - зі до схід сон - ця, зу - стрі -

32

C. стрі - ну до схід сон - ця. *p* При -

A. ну до схід сон - ця. *p* При - йди...

T. ну до схід сон - ця. *p* При - йди...

Б. ну до схід сон - ця. *p* При - йди

36 *pp rubato*

C. йди, вес - но! При - йди, вес - но!

A. вес - но! При - йди...

T. вес - но! При - йди...

Б. вес - но! При - йди...

Святий боже

(из "Литургии Святого Иоанна Златоуста")

В.Кикта

tr *p*

C. *tr* А - мінь. Свя - тий Бо -

A. *tr* Свя - тий,

T. А - мінь. Свя - тий,

B. Свя - тий,

8

C. же, свя - тий кріп - кий, свя - тий без - смерт - ний, по -

A. свя - тий, свя - тий, по - ми - луй

T. свя - тий, по - ми -

B. Свя - тий, по -

15

C. ми - луй нас. Свя - тий Бо - же, свя - тий

A. нас. Свя - тий, свя -

T. луй. Свя - тий, свя -

B. ми - луй. Свя - тий, свя -

©

22 *mf*

C. кріп - кий, свя - тий без - смерт - ний, по - ми - луй нас.

A. тий, свя - тий без - смерт - ний, по - ми - луй нас.

T. тий, по - ми - луй

B. тий, по - ми - луй

29

C. Свя - тий Бо - же, свя - тий кріп - кий, свя -

A. Свя - тий, свя - тий, свя -

T. нас. Свя - тий, свя - тий,

B. нас. Свя - тий, свя - тий

36 *f* *p*

C. тий без - смерт - ний, по - ми луй нас.

A. тий без - смерт - ний, по - ми луй нас.

T. по - ми - луй нас.

B. без - смерт - ний, по - ми - луй нас.

43

mf

C. *tr* *mf*

A. Сла - ва От - цу, і Си - ну, і Свя - то - му Ду - хо - ві, і

T. Сла - ва От - цу, і Си - ну, і Свя - то - му Ду - хо - ві, і

B.

44

C. ни - ні, і по - всяк час, і на ві - ки віч - ні. А - мінь.

A. ни - ні, і по - всяк час, і на ві - ки віч - ні. А - мінь.

T. ни - ні, і по - всяк час, і на ві - ки віч - ні. А - мінь.

B.

Dolce

45

p

C. Свя - тий Бо - же, свя - тий кріп -

A. Свя - тий, свя -

T. Свя - тий, свя -

B. Свя - тий, свя - тий кріп -

51

C. кий, свя - тий без - смерт -

A. тий, свя - тий без - смерт - ний,

T. 8 свя - - - тий,

B. кий, свя - - - тий,

57 *sf*

C. ний, по - ми - луй нас, *sf*

A. по - ми - луй нас, *sf*

T. 8 по - - - ми - луй *sf*

B. по - ми - луй нас, по - ми -

63

C. нас.

A. нас.

T. 8 нас.

B. - - луй нас.

Ой мала я мужа

Текст Є.Бандуренка

Муз.Г.Верети

Con moto

Piano introduction, measures 1-4. The music is in 2/4 time, B-flat major, and begins with a forte (*f*) dynamic. The right hand features a melodic line with eighth and sixteenth notes, while the left hand provides a rhythmic accompaniment with chords and single notes.

Piano introduction, measures 5-8. The melodic line in the right hand continues, incorporating some grace notes. The left hand maintains the accompaniment pattern. A fermata is placed over the final chord of measure 8.

Сопрано соло

mf

Vocal and piano accompaniment, measures 9-12. The vocal line (Soprano solo) begins with the lyrics "Ой ма - ла я му - жа з ку - че - ря - вим чу - бом,". The piano accompaniment continues with a moderate dynamic (*mf*). The piano part consists of chords in the right hand and sustained chords or single notes in the left hand.

13

C.

стрі - лись по - лю - би - лись, стрі - лись по - лю - би - лись,

13

17

C.

під зе - ле - ним ду - - - бом.

17

21

mf

C.

Стрі - лись по - лю - би - лись, стрі - лись по - лб - би - лись, —

mf

T.

Б.

21

mf

25 1, 2, 3.

С. А. під зе - ле - ним ду - бом.

Т. Б.

29 4. Сопрано соло

С. кра - ще здо - ву - ва - ти.

С. А.

Т. Б.

Хор "Как тут усидеть?"

из II д. оперы "Порги и Бесс"

Муз.Д.Гершвин

Tempo di Marcia giocoso

mf

C. Как тут у - си - деть? Ах!

A. mf Бу - дем мы но - сить - ся и кру -

T. 8 Как тут у - си - деть? Бу - дем мы но - сить - ся и кру -

B. mf

Piano

7

C. бе - гать, пры - гать, петь.

A. жить - ся на лу - гу, бе - гать, пры - гать, петь.

T. 8 жить - ся на лу - гу, бе - гать, пры - гать, петь.

B.

Pno.

7

©

13

C. Ах! Мы с ней про-тан -

A. Я не взять по - друж - ку на пи - руш - ку не мо - гу! Мы с ней про-тан -

T. Я не взять по - друж - ку на пи - руш - ку не мо - гу! Мы с ней про-тан -

B.

Pno.

marcato

19

C. цу - ем всю ночь! В э - тот свет - лый час все, что му - чит нас,

A. - - - - -

T. цу - ем всю ночь! В э - тот свет - лый час все, что му - чит нас,

B.

Pno.

24

C. *прочь!* Нын - че тя - нет нас пу -

A. - - - - -

T. *прочь!* Нын - че тя - нет нас пу -

Б. Все за - бо - ты *прочь!* Нын - че тя - нет нас пу -

Рно. 24

29

C. стить - - - ся в пляс!

A. - - - - -

T. *стить* - - - ся в пляс!

Б. стить - - - ся в пляс!

Рно. 29

34

C. Пой - те пе - сни! Бу - дет каж - дый ве - сел, мы все вме - сте

A. Пой - те пе - сни! Бу - дет каж - дый ве - сел, мы все вме - сте

T. Пой - те пе - сни! Каж - дый ве - сел, ве - сел вме - сте

Б. Пой - те пе - сни! Каж - дый ве - сел, ве - сел вме - сте

Рно.

40

C. е - дем на пит - ник! Петь мы бу - дем,

A. е - дем на пит - ник! Петь мы бу - дем,

T. на пик - ник! Петь мы бу - дем,

Б. на пик - ник! Петь мы бу - дем,

Рно.

p

45

C. вис - ки раз - до - бу - дем! До - рог лю - дям сча - стья каж - дый

A. вис - ки раз - до - бу - дем! До - рог лю - дям сча - стья каж - дый

T. вис - ки раз - до - бу - дем! До - рог лю - дям сча - стья каж - дый

Б. Ром до - бу - дем! До - рог лю - дям сча - стья каж - дый

Рно.

45

50

C. миг, ведь э - то наш пик - ник!

A. миг, ведь э - то наш пик - ник!

T. миг, ведь э - то наш пик - ник!

Б.

Рно.

50

55 *mf*

C. Как тут у - си - деть? Ах!

A. *mf* Мы по - пля - шем в ча - ще под тре -

T. *mf* 8 Как тут у - си - деть? Мы по - пля - шем в ча - ще под тре -

B. *mf*

Pno. *mf*

61

C. Ста - нем пес - ни петь!

A. ща - щий ба - ра - бан!

T. 8 ща - щий ба - ра - бан! Ста - нем пес - ни петь!

B. Ста - нем пес - ни петь!

Pno.

67

C. Ах!

A. Кровь бу - шу - ет, слов - но пол - ный ро - ма о - ке - ан!

T. 8 Кровь бу - шу - ет, слов - но пол - ный ро - ма о - ке - ан!

B.

Pno.

71

C. Мы вме - сте про - пля - шем всю ночь!

A. Мы вме - сте про - пля - шем всю ночь!

T. 8 Мы вме - сте про - пля - шем всю ночь!

B. Мы вме - сте про - пля - шем всю ночь!

Pno.

marcato

75

C. В э - тот свет - лый час все, что му - чит нас,

A. В э - тот Свет - лый час все, что му - чит нас,

T. В э - тот свет - лый час все, что му - чит нас,

Б. В э - тот свет - лый час все, что му - чит нас,

Рно.

78

C. прочь! О чу - дес - ный миг!

A. прочь! О чу - дес - ный миг!

T. прочь! О чу - дес - ный миг!

Б. прочь, тре - во - ги прочь! О чу - дес - ный миг!

Рно.

82

C. Мы е - - - дем на

A.

T. Мы е - - - дем на

Б.

Рно.

tr

tr

86

C. пик - ник!

A.

T. пик - ник!

Б.

Рно.

Купальська

Слова та мелодія В.Шинкарука

Аранжування для мішаного хору В.Федорченка

Заспів

Soprano

Ой на йва-на на Ку-па-ла на йва - на, на Ку - па - ла.

7

S.
A.

1. Йшли мо - ло - ди - ці в ліс по су-ни-ці. З ни-ми дів - ча - та Чар - зіл - ля шу-ка-ти.
2. В лі - сі Ма-ри-назби ра - ла су-ни-ці, хло-пця зу-стрі-ла бі - ля я - ли-ці.
3. Хлоп-ця зуст-рі - ла по - го-во-ри-ла, по - го-во-ри-ла ко-шик згу-би-ла.

T.
B.

Мм...

Приспів

11

S.
A.

Ой на йва-на на Ку-па-ла на йва... - на на Ку - па... - ла.

T.
B.

Закінчення, повільно

17

S.
A.

4. Ко-шик згу-би-ла до-лю знай-шла на йва... - на, на Ку - па... - ла.

T.
B.

Многая літа

В.Кікта

Maestoso

С. *f*
Мно-га - я лі - та, мно-га - я лі - та, мно-га - я лі - та, мно-га - я лі - та,

А. *f*
Мно-га - я лі - та, мно-га - я лі - та, мно-га - я лі - та, мно-га - я лі - та,

Т. *f*
Мно-га - я лі - та, мно-га - я лі - та, мно-га - я лі - та, мно-га - я лі - та,

Б. *f*
Мно-га - я лі - та, мно-га - я лі - та, мно-га - я лі - та, мно-га - я лі - та,

5

C. МНО - га - я ли - та, МНО - га - я ли - та, МНО - га - я ли - та, МНО - га - я ли - та.

A. МНО - га - я ли - та, МНО - га - я ли - та, МНО - га - я ли - та, МНО - га - я ли - та.

T. МНО - га - я ли - та, МНО - га - я ли - та, МНО - га - я ли - та, МНО - га - я ли - та.

B. МНО - га - я ли - та, МНО - га - я ли - та, МНО - га - я ли - та, МНО - га - я ли - та.

meno mosso

9 *mf*

С. Мно - га - я лі - та, мно - га - я лі - та, мно - га - я лі - та, мно - га - я лі - та,

mf

А. Мно - га - я лі - та,

mf

Т. Мно - га - я лі - та,

mf

Б. Мно - га - я лі - та,

13

С. *мно-га-я лі-та, мно-га-я лі-та, мно-га-я лі-та, мно-га-я лі-та.*

А. *мно - га - я лі - та.*

Т. *мно - га - я лі - та.*

Б. *мно - га - я - лі - та.*

17 *meno mosso, cantabile*
mp

С. *Мно-га-я лі-та, мно-га-я лі-та, мно-га-я, мно-га-я, мно-га-я лі-та,*

А. *Мно - га - я лі - та, мно - га - я лі - та,*

Т. *Мно - га - я лі - та, мно - га - я лі - та,*

Б. *Мно - га - я лі - та,*

21 *Sostenuto subito p*

С. *мно-га-я лі-та, мно-га-я лі-та, мно-га-я, мно-га-я, мно-га-я лі-та.*

А. *мно - га - я лі - та, мно - га - я лі - та.*

Т. *мно - га - я лі - та, лі - та.*

Б. *мно - га - я лі - та.*

a tempo
f

25

C. Мно - га - я лі - та, МНО - га - я лі - та, МНО - на - я лі - та, МНО - га - я лі - та,

A. МНО - га - я лі - та, МНО - га - я лі - та, МНО - га - я лі - та, МНО - га - я лі - та,

T. МНО - га - я лі - та, МНО - га - я лі - та, МНО - га - я лі - та, МНО - га - я лі - та,

B. МНО - га - я лі - та, МНО - га - я лі - та, МНО - га - я лі - та, МНО - га - я лі - та,

ff

29

C. МНО - га - я лі - та, МНО - га - я лі - та, МНО - га - я лі - та,

A. МНО - га - я лі - та, МНО - га - я лі - та, МНО - га - я лі - та,

T. МНО - га - я лі - та, МНО - га - я лі - та, МНО - га - я лі - та,

B. МНО - га - я лі - та, МНО - га - я лі - та, МНО - га - я лі - та,

fff

32

C. МНО - га - я лі та! та!

A. МНО - га - я лі та! та!

T. МНО - га - я лі та! та!

B. МНО - га - я лі та! та!

Господи, помилуй нас

Муз. і сл. Т.Петриненка

Широко
tr

С. А.
Т. Б.

По - ми - луй Гос - по - ди, по - ми - луй Гос - ро - ди, по - ми - луй

по - ми - луй

нас.

Гос - по - ди, по - ми - луй нас, по - ми - луй нас.

нас нас.

Сопрано соло
mf

3 На-віть на ос-тан-нім ру-бе жі про-мінй ві-ри в нас ще не по - гас.

p

Гос - по - ди, по - ми - луй, Гос - по - ди, по - ми - луй,

p

10 *mf*

Бо-же, У - кра - ї - ну збе-ре жи, збе-ре - жи, Гос-по-ди, по-ми-луй нас, по-ми-луй.

mf

14

Із ко-лін під-ня-тись по-мо- жи нам і - бла-го-сло-ви у доб-рий час.

18

збе-ре - жи, Гос-по-ди, по-ми-луй нас, по-ми-луй.

Бо-же, У - кра-ї - ну збе-ре - жи,

22

2. по - ми - луй, Гос - по - ди, по - ми - луй, нас, по - ми - луй.

Гос - по - ди, по - ми - луй, Гос - по - ди, нас, по - ми - луй, Гос-по-ди, по-ми - луй, Гос-по-ди, по-ми - луй,

25

Гос-по-ди, по-ми - луй нас, по - ми - луй, по - ми - луй, по - ми - луй нас, по - ми - луй нас, Гос - по - ди, по - ми - луй,

Гос - по - ди

28

Гос - по - ди, по - ми - луй, Гос - по - ди, по - ми - луй нас.

Гос - по - ди по - ми - луй,

Словник термінологій та хорових понять

Агогіка (грец. *agoge* – рух) – один із засобів музичної виразності музичного виконання, що полягає в короткочасних відхиленнях від рівного темпу та суворого ритму, за умови їх збереження в цілому.

A cappella – хоровий (ансамблевий) спів без інструментального супроводу. Вищий вид хорового виконавства, в якому хор проявляє себе з повною самостійністю та завершеністю.

Аколада (франц. *assolade* – з'єднувати дужкою) – пряма або фігурна дужка, що з'єднує два, або більше нотоносців фортепіанних, органних п'єсах, хорових та інструментальних партитурах.

Акомпанемент (франц. *accompagnement* – супровід). Хоровий спів нерідко практикується з супроводом будь-якого музичного інструменту (фортепіано, роялю, органу, баяна, тощо). Зустрічаються твори, написані для соліста (або солістів) з хоровим супроводом. Хоровий акомпанемент може виконуватися з текстом, а також на будь-який склад, голосний звук або закритим ротом.

Акцент (лат. *accentus* – удар) – виділення, підкреслення звуку чи акорду: динамічне, ритмічне, темброве. У вокальній музиці, також, підкреслення найзначнішого, за сенсом, слова або складу, під час вимови тексту.

Alla breve (італ. – скорочено) – виконання музики (тактування, диригування), написаної в чотиридольному розмірі – «на два».

Альт – (лат. *altus* – високий) – партія в хорі чи ансамблі, до складу якої входять високі дитячі, або середні та низькі жіночі голоси (мецо-сопрано – перші альти, контральто – другі альти). Діапазон від *fa* до *fa* 2.

Аналіз хорової партитури – один із компонентів її вивчення диригентом, необхідна умова для успішної репетиційної роботи. Завдання аналізу хорової партитури – відчувати та усвідомити зміст твору та засоби, якими він виражений, виявити виконавські труднощі та знайти шляхи їх подолання.

Анотація – короткий виклад змісту твору, що включає в себе наступне: повна назва твору, короткі відомості про його авторів, інформацію про

особливості твору (жанр, форма, фактура, тональний план, темп, метр, мелодика, гармонія, ритм, динаміка, звуковедення, склад хору, діапазон кожної партії та загальний, теситура, прийоми хорового викладу, тощо).

Ансамбль – (франц. *ensemble* – разом) – єдність, технічна та творча, при сумісному співі, один з елементів хорового звучання. Розрізняють ансамбль частковий – окремої хорової партії і загальний – узгодженість усіх партій. І той і інший – це сукупність окремих ансамблів: інтонаційного, ритмічного, динамічного, тембрового, дикційного, орфоепічного.

Аранжування (франц. *arranger* – приводити до ладу, влаштуувати) – перекладення музичного твору для іншого складу виконавців. Також, спрощений виклад хорової партитури, або навпаки – від простішого до творчо збагаченого. Нерідко супроводжується транспонуванням.

Артикуляція – робота органів мовлення, необхідна для вимови звуків. Артикуляційний апарат складається з активних (керованих) органів (язик, губи, м'яке піднебіння, нижня щелепа) та пасивних (зуби, тверде піднебіння, верхня щелепа).

Атака (італ. *attaccare* – атакувати) – початок звуку. Розрізняють тверду (голосові зв'язки щільно змикаються до початку видиху), м'яка (зв'язки змикаються менш щільно, після початку видиху), придихова (зв'язки змикаються нещільно, після початку видиху). Залежно від тексту (звуку, яким розпочинається слово), від штриха, а також в цілях виразності користуються різними видами.

Ауфтакт (нім. *auf* – над та лат. *tactus* – дотик) – попередній змах диригента, жест-імпульс, специфічний диригентський жест, що попереджає та організовує виконання у відношенні характеру, темпу, ритму, динаміки, штриха, початку, закінчення, фермат. В співі, також, показ вдиху перед атакою звуку.

Баритон (грец. – важкозвучний) – середній за висотою чоловічий голос; діапазон від *As* до *as* 1. Розрізняють ліричний баритон (по легкості звучання наближається до тенора) і драматичний (по широті та силі близький до басу). У хорі, баритони входять до партії перших басів.

Бас (італ. *basso* – низький) – найнижчий чоловічий голос, діапазон від *F* до *fa* 1. Розрізняють бас високий, центральний і профундо (глибокий) – низький. Басова партія – гармонічний фундамент хору, звідси необхідність її інтонаційної стійкості та звучності. В той же час вона має бути рухливою, гнучкою в динамічному відношенні, що сприяє чистому інтонуванню.

Бельканто (італ. – прекрасний спів) – стиль вокального виконавства, що виник у XVII ст. з розвитком італійської опери, характеризується наспівністю, повнотою (спів на опорі), благородністю звуку, рухливістю, здатністю до виконання віртуозних пасажів. Іноді термін використовується для визначення кантиленного, красивого, звучного співу.

Вібрато, вібрація (лат. – коливання) – періодична зміна звуку по висоті, силі, тембру. Неодмінна ознака гарного співочого голосу. Не слід плутати із тремоляцією, або «гойданням» звуку.

Висота звуку – властивість музичного звуку, що залежить від частоти коливань звучного тіла. В акустиці вимірюється герцами (число коливань на секунду). В музичному виконанні відрізняють висоту абсолютну (налаштування по камертону) та відносну, що визначається інтервальним співвідношенням музичних звуків.

Gaudeamus (Гаудеамус) – старовинна студентська пісня на латині («Gaudeamus igitur» - «То ж, нумо радіти»).

Генеральна репетиція (лат. generalis – загальний, головний) остання повна репетиція перед концертом, огляд готовності програми, що проводиться в умовах, максимально наближених до концертних: розміщення виконавців, порядок номерів, тощо.

Гетерофонія (грец. heteros – інший, phone – звук, голос) – сумісний, в основі одноголосний спів з епізодично виникаючими, завдяки імпровізації, співзвуччями (відхиленнями від унісону).

Гігієна голосу – дотримання співаком певних правил поведінки, співочого режиму.

Глісандо (франц. glissant – ковзаючи) – особливий прийом виконання, що полягає в поступовому переміщенні звуку голосом вгору, або вниз без виділення окремих щаблів. В співі, також, називається портаменто і застосовується солістами досить часто, а в хорі – рідше, в специфічних виразних цілях.

Голос – кожна із мелодичних ліній в гармонічній, або поліфонічній музиці; окрема партія в хорі.

Голос співочий – сукупність співочих звуків, що видаються голосовим апаратом. Для співочого голосу характерні: визначеність висоти, чіткість голосних, більша чи менша протяжність. Співочим голосом, також, називають вміння співати. Задатками співочого голосу володіють більшість людей, проте,

хороші голоси досить рідкісні. Одним із кращих засобів, що допомагають розвитку голосу, є хоровий спів.

Голосоведення – рух кожного голосу в багатоголосному творі; співвідношення кількох голосів, що рухаються, звідси – різновиди голосоведення: пряме (рух в одному напрямку), паралельне (рух на однаковий, за назвою, інтервал), непряме (при якому один із голосів залишається на місці), протилежне. В поліфонічному викладі голосоведення більш самостійне та рівноправне, а в гомофонно-гармонічному – більше підкорюється головному голосу.

Голосовий апарат – орган функціонування голосу, складається з наступних частин: а) гортань з голосовими зв'язками (двома м'язовими складками) – місце збудження звуку; б) дихальний апарат – порожнини носа та рота, носоглотка, гортань, дихальне горло-трахея, легені; м'язи, що керують диханням (діафрагма, м'язи вдиху та видиху); в) резонатори, при взаємодії зв'язок та дихання, посилюють та забарвлюють співочий звук; г) артикуляційний апарат, що формує голосні та приголосні звуки: нижня щелепа, губи, язик, м'яке піднебіння. Під час співу, усі частини голосоведення, керовані мозком, діють одночасно та взаємопов'язано.

Гомофонія (грец. *homos* – загальний, взаємний і *phone* – звук, голос) – вид багатоголосся, при якому один з голосів (зазвичай верхній) – головний (мелодія), а інші – другорядні (акомпануючі). Під час виконання слід виділяти мелодію, посилюючи її звучання послаблюючи супроводжуючі голоси.

Детонація, детонування (франц. *detonner* – фальшиво співати) – неточне, за висотою, виконання, поза зоною звуку. Іноді, цим терміном позначають низьке інтонування, на відміну від дистонації, підвищення.

Діапазон – звуковий об'єм голосу від найнижчого до найвищого звуку. Діапазон голосу учасника хору, в середньому, півтори октави.

Divisi (італ. – поділ) – тимчасовий поділ хорової партії на 2, 3 і більше голосів. Застосування *divisi* гармонічно насичує хорову фактуру, в той же час послаблюючи силу звуку.

Дикція – чіткість, виразність вимови тексту. Хороша дикція – неодмінна умова хорового виконавства, залежить від якості вимови в кожного учасника, від однорідності та одночасності вимови усією хоровою партією. Особливо важлива чітка вимова приголосних. Для чіткості дикції досить важлива усвідомлена вимова, спів напам'ять. Також, дикція повинна відповідати характеру твору.

Динаміка (грец. *dynamis* – сила) – сукупність явищ, пов'язаних з гучністю – силою звуку.

Диригент (франц. *diriger* – керувати) – керівник колективного виконання музики. Він проводить підготовчу роботу з виконавцями, а під час концерту творчо організовує та надихає їх. Диригент об'єднує виконавців колективу з метою досягнення єдиного трактування й художньої досконалості та передає свої задуми за допомогою спеціальної системи прийомів.

Диригування – мистецтво керування колективним виконанням музики (ансамблем, хором, оркестром), здійснюється спеціальною особою – диригентом.

Дискант – високий дитячий голос, що відповідає, по діапазону, партії сопрано.

Дистонація – термін, яким позначають фальшиве інтонування в бік підвищення. Причиною дистонації можуть бути: форсований спів, відкритий звук, спів без опори, неправильне формування голосних.

Дихання – найважливіший елемент співочого процесу, певною мірою підкорене волі співака. Вдих, при співі, відбувається дуже швидко, безшумно, носом, або ротом одночасно. Об'єм та характер вдиху залежать від довжини, динаміки, характеру музичної фрази, темпу. Видих від вдиху відокремлений паузою – затримкою, призначенням якої є – активізація та організація голосового апарату. Видих повинен бути економним.

Жанр (франц. *genre* – рід, тип, манера) – вид твору мистецтва, що відрізняється особливими, лише йому притаманними сюжетними, стильовими ознаками. У зв'язку з особливостями виконання розрізняють: хор а *capella*, хор з супроводом; в залежності від побутування: гімн, марш, танець, баркарола, колискова і т.д.; народна пісня: ліричні, трудова і т.д. Також, зустрічаються й синтетичні жанри, наприклад: симфонія-кантата, кантата-поема, сценічна кантата, ораторія-поема, гімн-марш, тощо.

Жіночий хор – хор, до складу якого входять жіночі голоси: сопрано, мецо-сопрано, контральто. Загальний діапазон жіночого хору від *fa* до *c* 3 (переважає від *g* до *g-a* 2).

Інтонація – мелодичний зворот, найменша частина мелодія, що має виразне значення. Також, варіант виконання звуку, або інтервалу голосом, без фіксованої висоти звукоряду.

Інтонування – свідоме виконання музичного звуку голосом.

Камертон – джерело звуку, що слугує ідеалом налаштування висоти музичного інструменту і співу.

Кантата (італ. *cantare* – співати) – твір для співаків-солістів, хору та оркестрів урочистого, або лірико-епічного характеру. Кантати бувають: хоровими (без солістів), камерними (без хору), з супроводом та без нього; одночастинними, або складатися із певної кількості завершених номерів. Від ораторії кантата відрізняється, зазвичай, меншим розміром, однорідністю змісту, менше розвинутим сюжетом.

Кантилена (лат. *cantilena* – пісня) – наспівна мелодія, наспівність музичного виконання, співучість голосу.

Колоратура (лат. *colore* – забарвлюю) – швидкі віртуозні пасажі (гами, арпеджіо), мелізми, що прикрашають вокальну партію. Здатність голосу до руху. Віртуозна рухливість будь-якого голосу, допомагає досягненню легкості звучання, точності інтонування.

Колядка – стародавня різдвяно-новорічна обрядова пісня.

Контральто – низький жіночий голос. Діапазон від f до f^2 , в хорі – партія других альтів.

Кульмінація (лат. *culmen* – вершина) – найбільш напружений момент у розвитку музичної форми (фрази, речення, періоду, усього твору). Окремі часткові кульмінації підпорядковуються головній. Усвідомлення виконавцем кульмінацій та відповідне їх виділення – є важливим засобом виразності.

Куплет – розділ пісні, що складається із одного проведення усієї мелодії та однієї строфи поетичного тексту. Зазвичай будується у формі періоду, або в простій двочастинній формі, нерідко у вигляді заспіву та приспіву, іноді, з варіаціями. Куплетна форма характерна для народної пісні.

Ладотональність – лад, викладений в певній тональності (наприклад: до мажор, ля мінор і т.д.).

Ланцюгове дихання – специфічне хорове дихання, при якому співаки змінюють його не одночасно, а мов «ланцюжком», підтримуючи безперервність звучання. Один із засобів хорової виразності. Сприяє виконанню довгих музичних фраз, або цілого музичного твору.

Мелодія (грец. *melodia* – спів, пісня, наспів) – музична думка, виражена одноголосно. Основний засіб музичної виразності, в якому поєднуються всі елементи: висотні та ритмічні співвідношення звуків, динаміка, артикуляція.

Меса – багаточастинний твір для солістів. Хору, оркестру та хору а *caprella* латинською мовою католицької літургії.

Метр – послідовність чергування сильних та слабких долей в ритмічному русі. Сильна доля утворює метричний акцент, за допомогою якого твір поділяється на такти. Метри бувають прості (з однією сильною долюю в такті), складні (складаються із кількох простих однорідних) та мішані (складаються із кількох простих неоднорідних). Відчуття та усвідомлення метру – необхідна умова музичного виконавства, а тим більше хорового.

Меццо-сопрано – середній жіночий голос. Діапазон від *a* до *a* 2 . Розрізняють високе (ліричне) меццо-сопрано, по характеру звуку наближене до сопрано, та низьке, наближене до контральто. В хорі входять до складу партії перших альтів.

Мікст (лат. *mixtus* – мішаний) – регістр співочого голосу, перехідний між грудним та головним (фальцет) регістрами, характеризується більшою м'якістю, легкістю порівняно з грудним регістром та насиченістю, звучністю від головного.

Міміка – рухи м'язами обличчя, як вираження психологічного стану. Міміка відіграє важливу роль у забарвленні співочого звуку. Природна міміка – це результат проникання виконавців у художній образ, слугує зоровим доповненням до слухових вражень аудиторії. Для диригента, міміка є найважливішим засобом впливу на виконавців.

Мішаний хор – колектив співаків, що складається із неоднорідних голосів: сопрано, альтів, тенорів, басів. Мішаний хор володіє найбільшими виразними можливостями. Проте, досягнути ансамблю та строю в такому хорі складніше, ніж в однорідних хорах.

Неповний хор – мішаний хор без однієї, або двох партій (неоднорідних).

Нюанси (франц. *nuance* – відтінок) – динамічні відтінки звуку, розрізняють рухомі (*crescendo*, *diminuendo*) та нерухомі (стійкі, незмінні). Нюансування є важливим засобом музичної виразності, що пов'язаний із музичною формою, фразуванням, стилем твору, індивідуальністю виконавця. При рухомих нюансах, необхідно дотримуватися їх поступовості та збереження ансамблю.

Обертони (нім. *overtone* – верхні тони) – гармонічні співзвуччя, часткові тони, призвуки, які входять до складу основного тону та виникають в результаті коливання частин звучного тіла. Обертони завжди вище основного

тону та звучать значно слабше, але з різною гучністю, утворюючи той чи інший тембр голосу.

Однорідний хор – хор, що складається лише із чоловічих, лише із жіночих, або. лише із дитячих голосів.

Партитура – нотний запис ансамблевої музики, в якому зведені партії усіх голосів.

Період – найменша з композиційних форм, що виражає більш-менш закінчену музичну думку. Проста одночастинна форма, що поділяється на речення, фрази та мотиви. Речення – музична побудова обмежена кадансом, відрізняється від періоду меншим розміром, меншою складністю та завершеністю. Іноді набуває самостійного значення. Фраза обмежена цезурою, а мотив – найменший музичний смисловий елемент.

Позиція (лат. *positio* – положення) – термін, вживаний педагогами-вокалістами. У високій позиції, звук, внаслідок активізації верхніх резонаторів, набуває дзвінкості, польотності, інтонаційної точності. Низька, неправильна позиція пов'язана з глухим, важким та, часто, інтонаційно низьким звуком. Низька позиція психологічно пов'язана з «лінивим» співом.

Поліфонія – вид багатоголосся, в якому одночасно поєднується кілька самостійних мелодій – голосів, об'єднаними характерними для кожного стилю нормами сумісного звучання. В залежності від інтонаційно-мелодичного співвідношення голосів розрізняють поліфонію імітаційну, підголоскову та засновану на поєднанні різних мелодій.

Портаменто – ковзання від одного звуку до іншого, застосовується в цілях виразності, проте, зловживання портаменто – ознака несмаку.

Постановка голосу – процес індивідуального навчання співу, який полягає у відпрацюванні рефлексорних рухів голосового апарату, які сприяють правильному звучанню. Поняття добре поставленого голосу означає рівність всього діапазону (злагожденість регістрів), звучність, нейтралізацію голосних звуків, красу тембру, гнучкість.

Регістр – частина діапазону голосу, об'єднана схожістю тембру на основі однорідності звуковидобування. У голосі розрізняють нижній, або грудний, верхній, або головний (фальцет), мішаний, або мікст.

Резонатори – частина голосового апарату, яка надає слабкому звукові, що виникає на голосових зв'язках, силу, звучність, характерний тембр. Поділяються на верхні (головні, розташовані над зв'язками – порожнина глотки, рота, носа та придаткові) і нижні (грудна клітина – трахеї, бронхи).

Реквієм - циклічний вокальний, або вокально-інструментальний твір, в характері жалоби, типу кантати, або ораторії. Заупокійна католицька меса.

Ритм – організована послідовність музичних звуків у часі. Один із головних формотворних засобів музичної виразності. Поняття ритм охоплює організацію тривалості, акцентів, структури твору. Виразне значення ритму тісно пов'язане з темпом. Ритмічність, як правильне співвідношення тривалостей – необхідна умова музичного виконання, над якою слід працювати з перших кроків вивчення твору. Вихованню ритму допомагає прийом усного метричного дроблення.

Синкопа – невідповідність ритмічного, або динамічного акценту з метричним, що виникає через скорочення сильної долі, або паузи на ній, або подовження слабкої долі, а також, в результаті об'єднання сильної долі зі слабкою.

Сітка диригентська – цикл рухів руки диригента, що відображає метричну будову такту.

Сольфеджування – спів з назвою нот, широко застосовується в хорі. Вивчення хорових партій нерідко починають із сольфеджування.

Сопрано – найвищий жіночий голос. Діапазон від с 1 до с 3 . Існує три основних різновиди сопрано: драматичне (характеризується повнотою та силою звучання), ліричне (більш м'яке) і колоратурне (відрізняється рухливістю, здатністю до високих нот, яскраво вираженим вібрато). В хорі не застосовується.

Спів, вокальне мистецтво – виконання музики голосом. Види співу: сольний, ансамблевий, хоровий.

Спів закритим ротом – розповсюджений колористичний прийом в хоровому виконавстві. Часто використовується як акомпанемент сольному голосу, або в творах інструментального характеру. Корисний в педагогічних цілях у роботі над строем, ансамблем, вокальними навичками.

Стрій – один із основних елементів хорового звучання. Система звуковисотних відношень – інтервалів. В музиці застосовується обмежена кількість типових інтервалів. Практично, стрій виражається правильним інтонуванням інтервалів, що призводить до правильного звучання акордів.

Тактування – показ темпу і метру музичного твору за допомогою диригентської сітки. У тактуванні, кожна доля такту відмічається в просторі ударом руки (кисті).

Тембр (франц. *timbre* – позначка, відмінний знак) – забарвлення звуку, залежить від розмаїття поєднань обертонів, виділення одних та маскуванню інших. Тембр голосу, значною мірою, якість вроджена, але під впливом навчання та практики може змінюватися. Гарний тембр – найцінніша якість голосу.

Темп музичний – швидкість виконання, що виражена в частоті чергування метричних долей. Темп визначає абсолютну швидкість виконання, на відміну від відносної швидкості, яку виражають ритмічні співвідношення.

Тенор – високий чоловічий співочий голос. Діапазон від *c* до *c* 2. Основні різновиди: ліричний, драматичний і тенор-альтіно (дуже рідкісний голос, в якого розвинений високий регістр – вище *c* 2).

Тенуто – витримано, точно по тривалості та рівно по силі.

Теситура – висотне положення звуків мелодії по відношенню до діапазону голосу. В залежності від переваги у використанні високих, чи низьких звуків, буває висока, середня і низька. Використання теситурних умов – один із засобів музичної виразності.

Тутті – виконання музики усім складом хору. В партитурах тутті вказується, зазвичай після сольних епізодів.

Унісон – одночасне звучання двох, або більше звуків однакової висоти. Унісонний стрій – це злиття співаків окремої партії в єдиний хоровий голос – складає основу строю та залежить від гостроти слуху співаків, їх тембрів, тощо.

Фактура – сукупність засобів музичного викладу, що утворює технічний склад твору, його музичну тканину. Елементами фактури є: мелодія, бас, акорди, фігурація, окремі голоси, орнаментика, витримані звуки, тощо. Фактура зумовлена змістом твору, композиційними принципами (наприклад: гомофонія, поліфонія), виразними та технічними можливостями голосів. Основа форми фактури – музичні склади: одноголосний, поліфонічний, підголосковий, акордовий і т.д. Її характеристика включає: а) загальний тип фактури (гармонічний, поліфонічний, тощо); б) склад хору (мішаний, однорідний, тощо); в) ансамбль, значення в ньому хорових партій, наявність солістів, супроводу; г) прийоми викладу – загальнохоровий або окремими групами, партіями, передача мелодії з однієї партії в іншу, співставлення хорових груп, дублювання, перехрещення, витримані звуки і т.д.

Фальцет – один із регістрів чоловічого співочого голосу, в якому використовується лише головний резонатор, голосові зв'язки зникаються

нещільно, коливаючись кінцівками, в результаті чого фальцет звучить слабо та безбарвно.

Фермата – продовження звуку, або паузи на невизначений час, що підказує музичне чуття виконавця. Один із засобів музичної виразності.

Форма музична – сукупність засобів музичної виразності, що втілюють ідейно-художній зміст твору. Єдність змісту та форми – найважливіша умова художності твору. До елементів форми належать: мелодія, гармонія, фактура, структурні співвідношення, динаміка, агогіка, елементи хорового звучання. Над ними слід працювати в бік розкриття змісту твору. Музична форма – це побудова твору. В хоровій музиці застосовуються різні музичні форми: період, двочастинна та тричастинна форма, куплетна, варіаційна, рондо, сонатна, строфічна, поліфонічна і циклічна. Невеликі твори (хорові мініатюри) зазвичай пишуть в одночастинній, а також в простих двочастинних та тричастинних формах.

Форсування звуку – напружений, крикливий спів, що відбувається в результаті надмірного натиску повітря на голосові зв'язки, або в результаті високих звуків «без прикривання». В результаті форсування в голосі може з'явитися тремоляція, нестійкість інтонації і, навіть, «зрив голосу». Форсований спів в хорі руйнує ансамбль та стрій.

Фразування – виразне художньо-сміслові виділення музичних фраз та інших побудов, під час виконання музичного твору. Фразування використовує розмежування за допомогою цезур, об'єднання за допомогою ліг, артикуляції, нюансування. Найважливіший засіб виразності. В хоровому співі, за допомогою ланцюгового дихання є можливість тривалих побудов.

Хор – це таке зібрання співаків, в звучанні якого є суворо врівноважений ансамбль, точно вивірений стрій та художні, чітко вирівняні нюанси. Це великий вокально-виконавський колектив, який засобами власного мистецтва правдиво, художньо й повноцінно розкриває зміст і форму виконуваних творів і своєю творчою діяльністю сприяє ідейно-естетичному вихованню народу. Хор – це такий колектив, який достатньою мірою володіє технічними та художньо-виразними засобами хорового виконавства, необхідними для того, щоб передати ті думки та почуття, той ідейний зміст, який закладено композитором.

Хормейстер – керівник хору; помічник художнього керівника хорового колективу.

Хорова партія – група однорідних голосів в хорі, що виконує в унісон свою мелодію – частину хорового твору. Найменша кількість співаків партії – 3 людини.

Цезура – межа між частинами музичного твору; виконується у вигляді короткої, але помітної паузи, часто супроводжується зміною дихання.

Читання партитур – процес уявного сприйняття музики, записаної, у вигляді партитури, а також виконання партитури на фортепіано. Читання партитури – початок засвоєння диригентом музичного твору, для створення внутрішньої «моделі» виконання, що попереджує дії.

Чоловічий хор – хор, який складається із чоловічих голосів: тенорів, баритонів та басів. Завдяки діапазону до трьох октав і більше, чоловічий хор володіє значними виконавськими можливостями.

Штрих – спосіб звуковедення (*legato*, *staccato* і ін.).

Accelerando – прискорюючи

Adagio – повільно

Ad libitum – за бажанням

Allargando – розширюючи

Allegro – швидко

Allegretto - помірковано

Andante – не поспішаючи

Assai – цілком

A tempo – в темпі

Cantabile – наспівно

Con moto – з рухом

Dolce – ніжно, солодко

Espressivo – виразно

Grave – тяжко

Largo – широко

Ligiero – легко

Lento – протяжно

Maestoso – урочисто

Marcato – підкреслюючи

Meno mosso – менш рухливо

Mesto – сумно

Moderato – помірно

Molto – дуже
Morendo - завмираючи
Moto – рух
Nontropo – не дуже
Piumosso – більш рухливо
Poco – трохи, дещо
Pocoapoco – помалу
Presto – швидко
Rallentando – сповільнюючи
Ritenuto – стримуючи
Sempre – увесь час
Senza – без
Sforzando – акцентуючи
Simile – так само
Sostenuto – стримано
Stretto – стискаючи
Subito – раптово
Vivo – жваво

Короткий екскурс творчого становлення

Камерного хору «Артанія»

Хор «Артанія» Житомирського державного університету імені Івана Франка засновано у 2004 році. З моменту створення до 2010 року колективом керував викладач кафедри музики і хореографії з методиками викладання Заслужений діяч культури Польщі Красовський Іван Станіславович. З вересня 2010 року художнім керівником і диригентом є відмінник освіти України Федорченко Валентин Кузьмич – випускник Одеської державної консерваторії ім. А. Нежданової, лауреат 15 міжнародних конкурсів (у складі хорової капели «Орея»), учасник міжнародних конкурсів та проектів хорової музики, автор 18 науково-методичних публікацій.

До складу колективу входять студенти Навчально-наукового інституту педагогіки. Репертуар складають твори українських та європейських композиторів.

Хор «Артанія» – учасник щорічних мистецьких заходів, які проводяться в університеті (творчі звіти художніх колективів ВНЗ, тематичні концерти); місті (участь у концертах до Днів Європи 2007,2008, 2009). Також хор брав участь у Міжнародному хоровому фестивалі «PolonijneLato – Koszalin» 2007, 2009; I Міжнародному Хоровому Фестивалі імені кс. Едмунда Шиманського (м. Мурована Госліна, Польща 2008), III та IV Міжнародному фестивалі «Житомирська музична весна» (2011,2012, 2013), дипломант Всеукраїнського хорового фестивалю-конкурсу до 150-річчя від дня народження Б. Грінченка, Київ 2013 (II місце у категорії «Навчальні заклади III-IV рівнів акредитації»), дипломант II Всеукраїнського хорового фестивалю-конкурсу «Грінченківська весна», Київ 2015(III місце у категорії «Навчальні заклади III-IV рівнів акредитації»), виступ з концертом української хорової музики на Сьомій асамблеї громадянського суспільства Східного партнерства – Київ, 19 – 21 листопада 2015 року, учасник Всеукраїнського конкурсу «Жайвір скликає друзів» (м. Львів, квітень 2017, Лауреат III премії) та фестивалю хорового мистецтва «Жайвір скликає друзів» (м. Львів, квітень 2018).

ВІДОМОСТІ ПРО УПОРЯДНИКІВ

ЦЮРЯК Ірина Олександрівна

Посада, науковий ступінь, вчене звання: доцент, кандидат педагогічних наук.

Біографія: народилась 20.06 1966 р. у м. Житомир. Закінчила ЗОШ № 2 м. Житомира у 1981 р. Закінчила Житомирське музичне училище ім. В. С. Косенка за спеціальністю «фортепіано» у 1985 р.

З листопада 1991 року — викладач кафедри музики з методикою викладання, з лютого 2012 року — доцент кафедри музики і хореографії з методиками викладання, з лютого 2017 року — доцент кафедри мистецьких дисциплін і методик навчання по даний час. У 2009 році захистила дисертацію та здобула науковий ступінь кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.02 «Теорія та методика музичного навчання». У 2014 році присвоєно вчене звання доцента (протокол № 2/02-Д).

Інформація про вищу освіту: у 1991 році закінчила Київський державний педагогічний інститут ім. О. М. Горького, спеціальність «Музика», кваліфікація — учитель музики і співів (диплом з відзнакою ПВ№ 774115 від 29.06.1991 р.).

Навчання в аспірантурі: захистила дисертацію у Національному педагогічному університеті імені М. П. Драгоманова у 2009 році. Тема дисертаційного дослідження: «Методика застосування особистісно орієнтованих технологій навчання в процесі диригентсько-хорової підготовки майбутнього вчителя музики». Диплом кандидата педагогічних наук ДК № 058847, рішення президії Вищої атестаційної комісії України від 14 квітня 2010 року (протокол № 69-06/3).

Інформація про стажування: Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова; 12.03.2018 р. — 12.04.2018 р.; стажування на кафедрі теорії та методики музичної освіти, хорового співу і диригування; наказ № 91 від 14.03.2018 р.; довідка № 79 від 16.04.2018 р. Тема: «Особистісно орієнтовані технології навчання в процесі викладання диригентсько-хорових дисциплін».

Наукові інтереси та досягнення: вдосконалення системи підготовки студентів мистецьких спеціальностей; модернізація практичних занять з диригентсько-хорових дисциплін та впровадження особистісно орієнтованих технологій у навчально-виховний процес вищої школи; впровадження у підготовку студентів різноманітних інноваційних засобів та методів навчання щодо адаптації їх до майбутньої професійної діяльності.

Навчальні предмети, які викладає: диригування, постановка голосу, практикум роботи з хором, сучасна масова музична культура, світова народна музична творчість, народознавство і музичний фольклор України.

Нагороди: грамота Академії міжнародного співробітництва з креативної педагогіки «Полісся» за активну співпрацю щодо реалізації креативних ідей у культурно-освітньому просторі (2018 р.).

ФЕДОРЧЕНКО Валентин Кузьмич

Посада, науковий ступінь, вчене звання: викладач.

Біографія: народився 6 серпня 1958 р. в смт. Новомиколаївка, Новомиколаївського р-ну, Запорізької обл. У 1975 р. закінчив Житомирську ЗОШ № 33. 1976–1978 рр. — служба в рядах РА.У 1981 р. закінчив Житомирське музичне училище імені В. С. Косенка за спеціальністю «Хорове диригування» (клас заслуженого працівника культури України В. Т. Чумак). Після закінчення Одеської консерваторії ім. А. В. Нежданової працює викладачем хору та теоретичних дисциплін Житомирської музичної школи № 5. Згодом — викладачем Житомирського педагогічного інституту імені Івана Франка, факультету підготовки вчителів початкових класів. За роки роботи мав безліч виступів, у складі викладацьких та як керівник студентських колективів, на сцені університету, обласної філармонії, обласного муздрамтеатру, міської Ради, обласної Ради, концертних майданчиках міста й області.

Художній керівник студентського навчального камерного хору «Артанія», який виборов 2 місце у 1-му Всеукраїнському фестивалі-конкурсі «Грінченківська весна» (Київ — 2013), 3 місце у 2-му Всеукраїнському фестивалі-конкурсі «Грінченківська весна» (Київ — 2015), 3 місце у Всеукраїнському фестивалі-конкурсі «Жайвір скликає друзів» (Львів — 2017), фестивалі «Жайвір скликає друзів» (Львів — 2018).

З січня 1987 по листопад 2003 року, за сумісництвом, працював артистом та хормейстером Житомирської міської хорової капели «Орея», в складі якої, став лауреатом 15-ти престижних міжнародних хорових конкурсів. Був учасником великих спільних музичних проєктів з європейськими хорами у Франції, Німеччині, Швейцарії, Україні.

З 2000 по 2015 р. — керівник чоловічого вокального ансамблю викладачів кафедри музики «Ретро», з 2007 по 2012 р. — керівник студентського чоловічого вокального ансамблю «ГРАФІКО». Учасник вокальних проєктів викладачів кафедри музики «2+3», «Ретро+», «Лебеді кохання». З 2007 по 2010 р. — керівник аматорського хору викладачів

Інституту Філології та Журналістики ЖДУ імені Івана Франка, який з успіхом виступав на сцені університету.

Багато років входить до складу обласної оглядової комісії з присвоєння та підтвердження почесних звань «Народний художній колектив» і «Зразковий художній колектив».

Інформація про вищу освіту: закінчив Одеську державну консерваторію імені А. В. Нежданової за спеціальністю «Хорове диригування» (клас доцента І. П. Верді) — диплом МВ № 956792, кваліфікація: диригент хору, викладач хорових дисциплін.

Інформація про стажування: Національний педагогічний університет ім. М. П. Драгоманова, стажування на кафедрі теорії та методики музичної освіти, хорового співу і диригування 12.03.2018 р. — 12.04.2018 р. Наказ № 91 від 14.03.2018 р. Довідка № 78 від 16.04.2018 р. Тема стажування: «Створення навчально-методичних матеріалів, електронних засобів навчання для використання в процесі підготовки майбутніх фахівців».

Наукові інтереси та досягнення: розвиток творчого мислення студентів у процесі вокально-хорової підготовки.

Навчальні предмети, які викладає: хоровий клас, хорове диригування, постановка голосу.

Нагороди: знак Міністерства освіти і науки України «Відмінник освіти України» (2002 р.); Подяка за роботу у складі фахового журі відкритого фестивалю творчості «Студентська Ліра імені Володимира Шинкарука» (2014, 2018 р.), Грамота Житомирського державного університету імені Івана Франка за сумлінну багаторічну працю (2017 р.), Подяка за роботу у складі фахового журі відкритого фестивалю творчості «ЛИСТОПАД-ФЕСТ» (2018 р.), Грамота Академії міжнародного співробітництва з креативної педагогіки «Полісся» за активну співпрацю щодо реалізації креативних ідей у культурно-освітньому просторі (2018 р.); нагрудний знак «Слава Житомирського державного університету імені Івана Франка» (2018 р.) .

БОРИСЕНКО Наталія Сергіївна

Посада, науковий ступінь, вчене звання: старший лаборант, викладач (за внутрішнім сумісництвом).

Біографія: народилась 11.06.1970 р. у місті Житомир. Закінчила Житомирську загальноосвітню школу № 25. У 1984 році закінчила музичну школу № 1 м. Житомира по

класу фортепіано. З 1983 по 1988 рр. була у складі обласного літературного об'єднання під керівництвом Валентина Грабовського. Має публікації в газетах та записи на обласному радіо.

Працювала вихователем у ДНЗ № 73 м. Житомира. З 1993 р. працює старшим лаборантом на кафедрі мистецьких дисциплін і методик навчання Житомирського державного університету імені Івана Франка. З 2006 року за внутрішнім сумісництвом працює викладачем кафедри мистецьких дисциплін і методик навчання.

Інформація про вищу освіту: у 1992 році закінчила Житомирський педагогічний інститут імені Івана Франка за спеціальністю «Педагогіка і методика початкового навчання і музика» та отримала кваліфікацію: вчитель початкових класів і музики середньої школи (диплом УВ № 888350 від 30.06.1992 р.).

Інформація про стажування: Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова 21.03.2016 р. — 22.04.2016 р. Стажування на кафедрі фортепіанного виконання і художньої культури (Наказ № 124 від 21.03.2016 р). Довідка про проходження стажування № 116 від 27.04.2016 р. Тема: «Професійна підготовка майбутніх вчителів художньо-естетичного циклу».

Наукові інтереси та досягнення: формування естетичних якостей майбутніх учителів музики в контексті світової художньої культури.

Навчальні предмети, які викладає: методика викладання дисциплін художньо-естетичного циклу, методика викладання художньої культури, музичне мистецтво з методикою навчання, історія театру та кіномистецтва.

Керівництво студентом, який став призером або лауреатом Всеукраїнських та Міжнародних мистецьких конкурсів, фестивалів та проєктів: участь студентського гурту «Спів Існування» у II Міжнародному фестивалі мистецтв «Пісенний спас» імені Володимира Шинкарука (Житомир, серпень 2016 р. (Лауреат III премії) та у Всеукраїнському конкурсі «Феєрія зірок» (м. Житомир, 2016) (Гран-прі).

Нагороди: Диплом переможця суспільно-мистецького проєкту «Лідер року» у номінації «Студентський авторитет» (2012 р.), Грамота Житомирського державного університету імені Івана Франка за багаторічну сумлінну працю (2013 р.); Подяка Житомирського державного університету імені Івана Франка за сумлінну працю (2016 р.); Почесна Грамота Житомирського державного університету імені Івана Франка за значний особистий внесок у розвиток освіти і науки, підготовку висококваліфікованих педагогічних кадрів та з нагоди професійного свята Дня працівників освіти (2018 р.), Грамота Академії міжнародного співробітництва з креативної педагогіки «Полісся» за активну співпрацю щодо реалізації креативних ідей у культурно-освітньому просторі (2018 р.).